Ministeru tal-Finanzi, l-Ekonomija u Investiment

Diskors tal-Baġit

2012

L-Onor. Tonio Fenech
Ministru tal-Finanzi, l-Ekonomija u Investiment
Malta
14 ta' Novembru, 2011

Ippublikat mill-
Ministeru tal-Finanzi, l-Ekonomija u Investiment
Triq in-Nofs in-Nhar,
Il-Belt,
Valletta

Tel.: (+356) 21 24 96 40
Website: http://www.mfin.gov.mt

Cataloguing-in-Publication Data

Malta. *Ministry of Finance, the Economy and Investment*
Diskors tal-Baġit, 2012 / Tonio Fenech. - Valletta : Ministeru tal-Finanzi, l-Ekonomija u Investiment, 2011

14, 86p. ; 24cm.

ISBN: 978-99932-94-47-4
ISBN: 978-99932-94-49-8 Electronic Version

1. Budget – Malta
I. Title II. Fenech, Tonio

352.494585013

Din il-Publikazzjoni tista' tinxtara mid-

Dipartiment tal-Informazzjoni
3, Castille Place
Il-Belt,
Valletta

Tel.: (+356) 21 25 05 50

Mitbugh fl-Stamperija tal-Gvern
Prezz: €2.50

B'Għaqal u B'Serjetà Biss

Nirbħu l-Maltemp

1. Daħla

Mr. Speaker

B'għaqal u b'serjetà biss nistgħu ngħelbu l-maltemp ta' madwarna. Dan huwa l-messaġġ tal-baġit li qed inressaq quddiem din il-Kamra.

Matul l-aħħar tliet snin iffaċċjajna taqlib kbir. Kien biss b'ħafna għaqal, b'deċiżjonijiet iebsa imma tajbin, u bix-xogħol, bil-bżulija, u bis-saġrifiċċji tal-familji Maltin u Għawdxin li żammejna 'l pajjiżna miexi 'l quddiem, minkejja l-kollass ta' madwarna.

Mhux b'kumbinazzjoni li m'għeriqniex, li bqajna nsostnu l-kwalità tal-ħajja tagħna.

Xejn ma jiġi mix-xejn. Imxejna t-triq diffiċli, imma serja. Għażilna dak li rajna bħala l-aħjar għall-familji Maltin u Għawdxin, anke meta l-għażliet kienu diffiċli.

Ħallejna il-kliem fieragħ għal ħaddieħor; aħna ħarisna fit-tul.

Pajjiżna ma jistax jaħrab mit-taqlib enormi li għaddejja minnu l-Ewropa u l-kumplament tad-dinja. M'għandniex kontroll fuq dak li qed jiġri madwarna. Huma biss l-għażliet li qed nagħmlu flimkien bħala pajjiż li jkomplu jseddqu lill-familji tagħna fl-eqqel tal-maltemp li għaddejjin minnu.

Dak li għamilna għalmilnieh flimkien, u flimkien biss naslu biex nirbħu fuq il-maltemp.

L-istrateġija tal-Gvern li jħares ix-xogħol, li jinċentiva l-investiment, li jkabbar l-ekonomija, li jinvesti bla heda fl-edukazzjoni, li jżomm it-taxxi baxxi, li jiġġieled l-inflazzjoni, li

jnaqqas il-burokrazija, li jsaħħaħ il-pensjonijiet u l-benefiċċji soċjali, li jissapportja lill-familji l-aktar fil-bżonn, u li jkompli jinvesti fl-iżvilupp tas-servizzi tas-saħħa, qed tħalli l-frott, għax għalina l-politika ekonomika u l-politika soċjali jibqgħu marbuta flimkien anke fil-maltemp.

Mr. Speaker

Dan il-Baġit ikompli jibni fuq din l-istrateġija. B'dan il-Baġit, irridu:

1. nassiguraw l-istabilità makro-ekonomika u s-sostenibbiltà finanzjarja meħtieġa sabiex nibqgħu nattiraw l-investiment, inkattru l-postijiet tax-xogħol u nsostnu l-qafas soċjali;

2. ninvestu b'għaqal f'inizjattivi li jkabbru l-attività ekonomika ta' pajjiżna u joħolqu x-xogħol u xogħol aħjar;

3. insostnu l-programm estensiv t'investiment fl-infrastruttura, l-enerġija u l-ambjent ta' pajjiżna;

4. ninvestu aktar fl-edukazzjoni u t-taħriġ; u

5. nassiguraw irwieħna li, minkejja l-isfidi li għandna quddiemna, ikun baġit li jirrispondi għall-ħtiġijiet tal-familji, l-anzjani, u l-faxex tas-soċjetà l-aktar vulenerabbli.

Mr. Speaker

Dan il-Baġit jirrifletti s-serjetà, il-kredibbiltà u r-responsabbiltà li pajjiżna għandu bżonn biex ikompli jegħleb l-isfidi ta' madwarna. Dan huwa baġit li jsaħħaħ it-tama u jkattar il-fiduċja li pajjiżna kapaċi jirbaħ il-maltemp!

2. L-ekonomija Maltija u l-qagħda internazzjonali

Mr. Speaker

Dak li qed jiġri madwarna qed jarah kulħadd. Diversi aġenziji internazzjonali, inkluż il-Kummissjoni Ewropea, qed jirrevedu 'l isfel it-tkabbir ekonomiku ewropew. Il-qagħda mwiergħa fil-Greċja; l-Italja, sitwazzjoni preokkupanti ħafna; Spanja, il-Portugal, l-Irlanda, l-Ingilterra, Franza qegħdin jieħdu miżuri t'awsterità li qed iħallu mpatt fuq il-popli tagħhom u l-ekonomija ewropea.

L-Unjoni Ewropea qed taħdem bla heda sabiex ikun ikkontrollat l-impatt negattiv tat-taqlib finanzjarju. Hu fl-interess tagħna lkoll li din il-kriżi tgħaddi, għax hekk biss l-ekonomija reali, li minnha jiddependi l-għixien tagħna, tibqa' taħdem b'ritmu tajjeb biex joħloq il-ġid u x-xogħol.

Mr. Speaker

Dawn l-avvenimenti storiċi jolqtuna fil-laħam il-ħaj.

Filwaqt li s-solidarjetà ma' sħabna, speċjalment fiż-Żona Ewro hija essenzjali, irridu nipproteġu u nidderieġu lil pajjiżna fil-maltemp internazzjonali. Irridu politika ekonomika bbażata fuq sisien sodi u finanzi sostenibbli.

2.1 Il-qagħda finanzjarja

Waqt li l-livelli ta' defiċit u dejn ta' pajjiżna huwa baxx meta mqabbel ma' ta' sħabna fl-Unjoni Ewropea, xorta pajjiżna għadu taħt il-proċedura ta' defiċit eċċessiv. Għadna kommessi li sa l-aħħar ta' din is-sena jkun nniżżlu d-defiċit ta' pajjiżna

għal 181.7 miljun ewro, jew 2.8 fil-mija tal-Prodott Domestiku Gross.

Għall-2012, qed nipprevedu żbilanċ ta' 2.3 fil-mija tal-Prodott Domestiku Gross. Dan għandu jwassal sabiex Malta toħroġ mill-proċedura ta' l-Unjoni Ewropea għall-defiċit eċċessiv, jingħata sinjal importanti ta' serħan il-moħħ lil min irid jinvesti u joħloq ix-xogħol f'pajjiżna, u jipprovdi l-ispazju fiskali meħtieġ biex jintervjeni fl-ekonomija kif meħtieġ matul l-2012.

Id-dħul minn tassazzjoni diretta u ndiretta mistenni jkun 2.5 biljun ewro, filwaqt li 419.2 miljun ewro ġej minn dħul ieħor.

In-nefqa rikurrenti mistennija tiżdied biss b'92.6 miljun ewro fuq dik prevista għall-2011.

L-investiment kapitali fl-ekonomija Maltija u Għawdxija mistenni jkun ta' 425.3 miljun ewro.

Id-dejn tal-Gvern mistenni jkun ta' 68.9 fil-mija tal-Prodott Domestiku Gross.

Aktar dettalji jinsabu f'tabelli numri 2.1 sa 2.3 u f'Appendiċi A mehmuża ma' dan id-diskors, u li nitlob lill-Kamra tieħu bħala moqrija.

Mr. Speaker

Fil-maltemp li għaddejjin minnu, it-tkabbir ekonomiku jiddependi minn stabilità finanzjarja u mhux bil-maqlub. F'ekonomija miftuħa u żgħira bħal tagħna, li tiddependi mill-investiment barrani biex issostni l-impjiegi, is-sostenibbiltà tal-qagħda finanzjarja tal-Gvern ma tistax ma tingħatax l-akbar importanza.

Tabella 2.1 Il-qaghda fiskali 2010 - 2011

	2010		2011			
	Attwali		Approvat		Rivedut	
	€ '000		€ '000		€ '000	
Fond Konsolidat						
Dhul Totali		2,525,356		2,791,700		2,695,734
Dhul minn Taxxi	2,242,531		2,393,370		2,383,798	
Dhul Iehor	282,825		398,330		311,936	
Nefqa Totali Rikurrenti		2,493,097		2,547,222		2,588,327
Spiza Rikurrenti	2,296,342		2,338,726		2,374,723	
Hlasijiet ta' Imghax	196,755		208,496		213,604	
Bilanc (Zbilanc) Rikurrenti	32,259		244,478		107,407	
Nefqa Kapitali		311,470		440,024		303,005
Nefqa Totali		2,804,567		2,987,246		2,891,332
(Zbilanc) fil-Fond Konsolidat		**(279,211)**		**(195,546)**		**(195,598)**
Finanzjament						
Hlas lura dirett ta' Self	(191,242)		(182,014)		(128,438)	
Kontribuzzjonijiet ghas-*Sinking Funds* - Lokali	(7,023)		(6,744)		(6,744)	
Kontribuzzjonijiet ghas-*Sinking Funds* - Barranin	(9,175)		(6,758)		(6,758)	
Akkwist ta' *Equity*	(200)		(6,100)		(6,100)	
Facilita' ta' Self mar-Repubblika Ellenika	(19,770)		(24,000)		(34,229)	
Facilita' ta' Self mal-Air Malta plc	-		-		(52,000)	
Bilanc mis-*Sinking Funds* ta' Stokk Konvertit	-		9,560		9,622	
Bejgh ta' Assi	-		-		-	
		(227,410)		(216,056)		(224,647)
Htiega ta' Self		(506,621)		(411,602)		(420,245)
Self Barrani		0		0		0
Bilanc fil-Fond Konsolidat fl-1 ta' Jannar	(196,297)		(180,839)		(125,231)	
Self Lokali	577,687	381,390	570,000	389,161	570,000	444,769
Bilanc fil-Fond Konsolidat fil-31 ta' Dicembru		(125,231)		(22,441)		24,524
Aggustamenti tal-Gvern Estiz		**56,988**		**13,913**		**13,913**
(Zbilanc) tal-Gvern Estiz	**(222,223)**		**(181,633)**		**(181,685)**	
Prodott Gross Domestiku	**6,163,653**				**6,465,700**	
(Zbilanc) tal-Gvern Estiz bhala % tal-Prodott Gross Domestiku	**-3.6%**				**-2.8%**	

Tabella 2.2 Il-qaghda fiskali 2010 - 2014

	2010 Attwali € '000		2011 Rivedut € '000		2012 Estimi € '000		2013 Estimi € '000		2014 Estimi € '000	
Fond Konsolidat										
Dhul Totali		2,525,356		2,695,734		2,961,000		3,069,600		3,189,035
Dhul minn Taxxi	2,242,531		2,383,798		2,541,850		2,682,500		2,773,250	
Dhul Iehor	282,825		311,936		419,150		387,100		415,785	
Nefqa Totali Rikurrenti		2,493,097		2,588,327		2,680,900		2,737,750		2,808,850
Spiza Rikurrenti	2,296,342		2,374,723		2,450,295		2,491,534		2,547,934	
Hlasijiet ta' Imghax	196,755		213,604		230,605		246,216		260,916	
Bilanc / (Zbilanc) Rikurrenti	32,259		107,407		280,100		331,850		380,185	
Nefqa Kapitali		311,470		303,005		425,327		425,750		460,585
Nefqa Totali		2,804,567		2,891,332		3,106,227		3,163,500		3,269,435
(Zbilanc) fil-Fond Konsolidat		**(279,211)**		**(195,598)**		**(145,227)**		**(93,900)**		**(80,400)**
Finanzjament										
Hlas lura dirett ta' Self	(191,242)		(128,438)		(509,702)		(516,783)		(511,661)	
Kontribuzzjonijiet ghas-*Sinking Funds* - Lokali	(7,023)		(6,744)		(4,857)		(4,059)		(3,261)	
Kontribuzzjonijiet ghas-*Sinking Funds* - Barranin	(9,175)		(6,758)		(6,716)		(6,465)		(6,464)	
Akkwist ta' *Equity*	(200)		(6,100)		(20,100)		(51,780)		(26,780)	
Facilita' ta' Self lir-Repubblika Ellenika	(19,770)		(34,229)		(16,575)		(4,762)		-	
Facilita' ta' Self lil-Air Malta plc	-		(52,000)		-		-		-	
EFSF *Credit Line Facility*	-		-		(4,500)		(4,500)		(4,500)	
Hlas Lura ta' Self Moghti lill-Gvern	-		[2]		52,002		2		674	
Bilanc mis-*Sinking Funds* ta' Stokk Konvertit	-		9,622		28,159		28,343		-	
Bejgh ta' Assi	-		-		-		-		-	
		(227,410)		(224,647)		(482,289)		(560,004)		(551,992)
Htiega ta' Self		(506,621)		(420,245)		(627,516)		(653,904)		(632,392)
Self Barrani		-		-		-		-		-
Bilanc fil-Fond Konsolidat fl-1 ta' Jannar	(196,297)		(125,231)		24,524		97,008		143,104	
Self Lokali	577,687	381,390	570,000	444,769	700,000	724,524	700,000	797,008	600,000	743,104
Bilanc fil-Fond Konsolidat fil-31 ta' Dicembru		(125,231)		24,524		97,008		143,104		110,712
Aggustamenti tal-Gvern Estiz		**56,988**		**13,913**		**(8,673)**		**(33,000)**		**(8,500)**
(Zbilanc) tal-Gvern Estiz	**(222,223)**		**(181,685)**		**(153,900)**		**(126,900)**		**(88,900)**	
Prodott Gross Domestiku	**6,163,653**		**6,465,700**		**6,776,000**		**7,094,500**		**7,427,900**	
(Zbilanc) tal-Gvern Estiz bhala % tal-Prodott Gross Domestiku	**-3.6%**		**-2.8%**		**-2.3%**		**-1.8%**		**-1.2%**	

Tabella 2.3 Il-bilanc tad-dejn tal-Gvern

€ '000

	2010	2011	2012	2013	2014
Stocks tal-Gvern	3,603,615	4,056,372	4,246,711	4,429,944	4,518,683
Bills tat-Tezor	377,760	202,005	129,123	82,629	114,623
Self Lokali ma' Banek Kummercjali	56,374	56,374	56,374	56,374	56,374
Self minn Barra	87,700	74,536	61,962	50,993	40,380
EBU's / Kunsilli Lokali	83,990	87,586	87,586	87,586	87,586
Munita	40,957	42,550	42,550	42,550	42,550
EFSF (*Debt Re-Routing*)	-	15,700	45,000	-	-
Dejn tal-Gvern Estiz	**4,250,396**	**4,535,123**	**4,669,306**	**4,750,076**	**4,860,196**
Prodott Gross Domestiku	6,163,653	6,465,700	6,776,000	7,094,500	7,427,900
Dejn bhala % tal-Prodott Gross Domestiku	**68.96%**	**70.14%**	**68.91%**	**66.95%**	**65.43%**

2.2 X'jiddistingwi lil pajjiżna llum?

Is-sitwazzjoni ta' l-impjiegi f'Malta baqgħet b'saħħitha. Anzi, saħansitra ssaħħet f'ċerti aspetti.

Fl-ewwel xhur ta' din is-sena l-imjiegi żdiedu b'aktar minn 2.5 fil-mija, li jitqabbel ferm tajjeb ma' tkabbir ta' madwar 1 fil-mija fiż-Żona Ewro. Mill-bidu tal-kriżi 'l hawn, ħames pajjiżi biss żiedu l-impjiegi: Malta kienet wieħed minnhom. Wieħed irid jinnota wkoll iż-żieda notevoli fil-parteċipazzjoni tan-nisa fis-suq tax-xogħol. Dan is-suċċess kien kruċjali biex pajjiżna jżomm finanzjarjament sod f'dawn iż-żminijiet diffiċli, kif ukoll, sabiex intejbu l-qagħda ekonomika u soċjali tal-familji tagħna.

Mr. Speaker

Dan ma ġiex b'kumbinazzjoni. Dan huwa frott ta' politika ekonomika ċara li tħares il-postijiet tax-xogħol. Huwa wkoll frott il-ħidma ta' l-imsieħba soċjali tagħna li għarfu l-isfidi li qed joffru dawn iż-żminijiet diffiċli. F'isem il-Gvern nirringrazzjahom.

Mr. Speaker

Il-kompetittività ta' l-industriji u l-intrapriżi Maltin hija konsiderazzjoni kruċjali. Fl-ewwel nofs ta' din is-sena, iż-żieda fil-Prodott Domestiku Gross ta' pajjiżna laħqet it-2.6 fil-mija f'termini reali.

It-turiżmu wkoll kellu sena ferm tajba bi tkabbir sostanzjali li mexxa miegħu setturi oħra bħal dak tar-ristoranti u l-akkomodazzjoni, il-bejgħ bl-imnut u s-settur tat-trasport.

Fost is-setturi li marru tajjeb din is-sena hemm ukoll dak tas-servizzi professjonali, tekniċi u xjentifiċi. Dawn jagħtu servizz lill-oqsma oħra ta' l-ekonomija, bħas-settur finanzjarju.

Irridu nkomplu nsostnu dawn is-suċċessi billi nindirizzaw l-isfidi ekonomiċi, soċjali u ambjentali tagħna. Dawn identifikajnihom fl-eżercizzju li għamilna fil-kuntest tas-Semestru Ewropew:

1. Finanzi sostenibbli bi tnaqqis fl-iżbilanċ fiskali u d-dejn pubbliku skont il-Patt ta' Stabilità u Tkabbir, flimkien ma' tisħiħ fil-governanza fiskali;

2. Riformi fis-sistema tal-pensjonijiet sabiex nassiguraw is-sostenibbiltà;

3. Edukazzjoni li taqdi il-bżonnijiet ekonomiċi, speċjalment dik terzjarja u dik vokazzjonali, u tnaqqis fir-rata ta' studenti li ma jkomplux jistudjaw wara s-16-il sena;

4. Studju u riformi, flimkien ma' l-imsieħba soċjali, fis-sistemi ta' tqassim tal-pagi u salarji li ssostni l-kompetittività ta' l-ekonomija Maltija; u

5. Tnaqqis fid-dipendenza fuq iż-żejt b'investiment f'enerġija nadifa u promozzjoni ta' użu aktar effiċjenti ta' enerġija.

Flimkien ma' dawn l-isfidi ekonomiċi, il-Gvern Malti huwa kommess li joħloq l-aħjar ambjent għal:

- użu aħjar tar-riżorsa umana, b'parteċipazzjoni akbar fid-dinja tax-xogħol, u investiment fis-sistema edukattiva;

- aktar investiment fl-ekonomija Maltija, anke bl-għajnuna ta' l-investiment kapitali tal-Gvern, u użu ta' fondi Ewropej;

- politika industrijali li tagħmel użu aħjar mir-riżorsi l-aktar kompetittivi tal-pajjiż, u li tisfrutta swieq addattati għall-potenzjal ta' l-ekonomija ta' pajjiżna, inkluż fil-manifattura, fit-turiżmu, fil-qasam tax-xjenza, riċerka u innovazzjoni, il-qasam finanzjarju u servizzi ta' kummerċ, il-qasam ta' l-informatika, il-qasam kulturali u kreattiv, u l-qasam ambjentali;

- sistema finanzjarja b'saħħitha; u

- swieq aktar effiċjenti u prezzijiet ġusti.

Ir-rata ta' inflazzjoni matul it-12-il xahar sa Settembru kellha xejra 'l fuq biex laħqet it-2.7 fil-mija. Fl-2012, it-tkabbir ekonomiku f'Malta mistenni jkun ta' madwar 2.3 fil-mija. L-inflazzjoni mistennija tilħaq it-2.1 fil-mija. Inpoġġi fuq il-Mejda tal-Kamra, kopja ta' l-*Economic Survey* li jagħti ħarsa dettaljata tas-sitwazzjoni ekonomika f'pajjiżna.

Iż-żieda għall-għoli tal-ħajja, ikkalkulata skont il-mekkaniżmu maqbul ma' l-imsieħba soċjali, se tkun ta' €4.66 fil-ġimgħa.

3. Xogħol, Intrapriża, Turiżmu

Mr. Speaker

Ix-xogħol huwa l-prijorità ewlenija tal-Gvern. Minkejja din il-kriżi, din is-sena komplejna nnaqsu l-qagħad. Illum il-qagħad huwa 6.6 fil-mija, 3.1 fil-mija anqas mill-medja fl-Unjoni Ewropea. Komplejna noħolqu aktar postijiet tax-xogħol fis-setturi kollha ekonomiċi tal-pajjiż, u b'hekk l-ekonomija ta' pajjiżna kompliet tikber.

3.1 L-industrija u t-tkabbir ekonomiku

Mr. Speaker

L-investment mis-settur privat huwa kruċjali biex inkattru x-xogħol. L-industrija tal-manifattura, l-operaturi fit-turiżmu, in-negozji kollha ta' pajjiżna huma importanti biex inkattru l-ġid u noħolqu x-xogħol f'pajjiżna.

Minkejja l-maltemp kollu ta' madwarna, irridu naraw li pajjiżna jibqa' miexi bil-galbu 'l quddiem.

Mr. Speaker

Dan il-Baġit qed jivvota 14.2 miljun ewro għall-vot ta' l-inċentivi għall-industrija, żieda ta' ħames miljun ewro fuq is-sena li għaddiet.

Din is-sena, s'issa, ġew approvati 35 proġett għal fabbriki u kumpaniji b'investiment ta' 145 miljun ewro, li mistennija li joħolqu 700 post tax-xogħol fuq medda ta' tliet snin. Jeħtieġ li nkomplu dan ir-ritmu, u nagħmlu lil Malta dejjem aktar attraenti għall-investiment lokali u barrani.

Jeħtieġ li nkomplu nsostnu wkoll l-industrija tagħna sabiex, mhux biss tespandi, imma tilqa' wkoll għall-isfidi marbuta ma' l-enerġija. Aħna konxji li l-prezz internazzjonali taż-żejt qiegħed ipoġġi piżijiet ġodda fuq l-industrija tal-manifattura li tikkonsma ammonti kbar t'enerġija. Nemmnu li għandna nħarsu l-kompetittività b'investimenti ffukati fuq il-konsevazzjoni u l-ġenerazzjoni t'enerġija nadifa.

Għalhekk, qed ninvestu tlett miljun ewro fuq perjodu ta' tlett snin f'inċentivi fiskali lil dawk l-industriji li jikkonsmaw 'il fuq minn 2Gwh fis-sena, u li jinvestu fi proċessi ta' konservazzjoni u impjanti ta' ġenerazzjoni t'enerġija minn sorsi nodfa.

Bdejna x-xogħol fuq il-*BioMalta Campus*: park industrijali b'investiment ta' 30 miljun ewro, li se jipprovdi l-infrastruttura neċessarja għar-riċerka u l-innovazzjoni industrijali lill-industrija tal-farmaċewtika u xjenzi relatati mal-ħajja.

Marbut ma' dan il-proġett hemm ukoll il-parteċipazzjoni tal-kumpanija *Sultan Scientific* li se tniedi l-G*lobal Medi-Science Fund* ta' 200 miljun ewro bbażat f'Malta. Dan il-Fond se jinvesti fi proġetti li se jistabilixxu ruħhom fil-*BioMalta Campus* jew proġetti bi sħab fuq livell internazzjonali.

Bdejna wkoll programm estensiv ta' xogħlijiet ta' titjib f'numru ta' żoni industrijali b'investiment ta' 16-il miljun ewro; ix-xogħol f'Ħal Far u Bulebel huwa avvanzat.

Il-Gvern jifhem li żidiet fis-*service charge* huma żieda fil-*cost base* ta' l-industrija. Iżda nerġa' ntenni dak li stqarrejt diġà lil din il-Kamra. Is-*service charge* proposta li, wara konsultazzjoni mal-Kamra tal-Kummerċ nizżilniha għal €3.50 għal kull metru kwadru, mhux se tmur għand il-Gvern jew għand il-*Malta Industrial Parks* la darba jitwaqqfu it-*tenants associations* fiż-żoni

rispettivi. Sakemm jingħalqu d-diskussjonijiet mal-Kamra tal-Kummerċ, il-kuntratti li jiskadu se jiġġeddu bir-rata kurrenti.

Kull żona industrijali se jkollha l-*management* tagħha, li se jirrispondi lit-*tenants association* rispettiva. Jekk dak li jinġabar ikun aktar minn dak li hu meħtieġ għall-manutenzjoni taż-żona, l-ammont żejjed jingħata lura jew isir aġġustament fis-*service charge* ta' dik iż-żona.

Aħna konxji li ċerti setturi industrijali ta' valur miżjud għoli qed isibu diffikultajiet biex jingaġġaw lokalment ċertu riżorsi umani f'oqsma speċjalizzati, u li jista' jfisser li dak l-investiment ma jiġix lejn pajjiżna. Għaldaqstant, se nwessgħu l-inċentivi fiskali li nidejna fil-qasam tas-servizzi finanzjarji u dak ta' l-*online gaming* għal tliet kategoriji oħra:

- għal dawk il-Maltin li għandhom karriera ta' kalibru u li jixtiequ jiġu lura pajjiżna biex jaħdmu f'oqsma industrijali importanti;
- għal ħaddiema barranin ta' livell u ħiliet għoljin, u li huma meħtieġa għal setturi industrijali; u
- għal dawk il-persuni li jridu jagħmlu riċerka, jikkummerċjalizzaw xi invenzjoni jew teknoloġija ġewwa Malta.

Dan kollu, Mr. Speaker, qed nagħmluh bil-għan li nkomplu nżidu l-valur miżjud ta' l-industrija Maltija. Nemmnu bis-sħiħ fil-futur tal-qasam tal-manifattura msejjes fuq ir-riċerka, l-innovazzjoni, u l-iżvilupp teknoloġiku.

L-innovazzjoni l-mutur tat-tkabbir ekonomiku

Mr. Speaker

Il-proċess kontinwu t'innovazzjoni ma japplikax biss għall-qasam tal-manifattura. Is-sitwazzjoni globali ekonomika u industrijali qed turina b'mod l-aktar ċar li m'hemmx futur għal min ma jittrasformax ruħu u kontinwament isir aktar kompetittiv. Il-kultura ta' l-innovazzjoni hija strument ewlieni għat-tkabbir ekonomiku anke fis-setturi ekonomiċi tradizzjonali.

Għaldaqstant, is-sena li ġejja se nniedu kampanja t'għarfien dwar l-innovazzjoni u t-tkabbir ekonomiku b'investiment ta' kwart ta' miljun ewro. Qed inżidu wkoll l-vot tar-riċerka tal-Kunsill Malti għax-Xjenza u t-Teknoloġija għal 1.6 miljun ewro. Barra minn dan qed noħolqu Fond ġdid biex ngħinu fl-internalizzazzjoni tar-riċerka u l-innovazzjoni. Qed nivvotaw fondi wkoll sabiex ngħinu lir-riċerkaturi tagħna jipparteċipaw fl-*FP7 Programme* ta' l-Unjoni Ewropea.

Jeħtieġ ukoll li nħajru ħafna aktar tfal u żgħażagħ jinteressaw ruħhom fix-xjenzi. Għalhekk se ninvestu f'Ċentru Interattiv tax-Xjenza, proġett li se jiswa 3.5 miljun ewro.

3.2 Ninvestu aktar fis-setturi tan-negozji żgħar u medji

Mr. Speaker

In-negozji ż-żgħar kienu dawk li rrispondew l-aħjar għall-ħolqien tax-xogħol fil-mument tal-kriżi.

Fl-aħħar tliet snin għenna madwar 2,000 negozju fis-sena permezz ta' diversi skemi tal-Malta Enterprise. Għennihom jidentifikaw swieq ġodda, jidħlu għal proġetti ġodda, jinvestu fl-operat tagħhom, ikabbru n-negozji tagħhom u, fuq kollox, joħolqu aktar postijiet tax-xogħol.

Komplejna l-iskema *MicroINVEST*. B'sodisfazzjon ngħid li minn din l-iskema, li toffri tnaqqis fit-taxxa ta' 40 fil-mija fuq il-valur ta' l-investiment, u 60 fil-mija fil-każ t'Għawdex, gawdew aktar minn 700 negozju li nvestew kważi 13-il miljun ewro u ħolqu madwar 200 impjieg ġdid.

Huwa ċar li l-imprendituri Maltin iridu jkomplu jinvestu. Dan qed nagħrfuh, u għaldaqstant, qed nestendu din l-iskema għal sena oħra.

Irrid infakkar ukoll fl-iskema tal-"*BOV JEREMIE Financing Package for SMEs including Micro-enterprises*" fejn, b'Fond ta' 52 miljun ewro, qed jiġu pprovduti *loans* lill-intrapriżi Maltin u Għawdxin. Minn Marzu 'l hawn ibbenefikaw madwar 110 negozji, li bejniethom investew madwar 15-il miljun ewro.

Skema ta' garanziji fuq self lill-intrapriżi ż-żgħar: *MicroGuarantee Scheme*

Mr. Speaker

Minn diskussjonijiet li għamilna jidher li hawn imprendituri li qed jiġu b'ideat kummerċjali tajbin, iżda ma jkollhomx, la x'jagħmel tajjeb biex jisselfu u, l-anqas il-25 fil-mija minimu stabbilità taħt l-iskema preċedenti.

Għalhekk se nniedu skema oħra ta' garanzija fuq self mill-banek intiża sabiex tinċentiva n-negozju u l-ħolqien tax-xogħol fin-negozji żgħar. Permezz ta' din l-iskema, il-Gvern se jagħti

garanziji bankarji fuq self għall-intrapriżi, eżistenti jew ġodda u vijabbli, li għandhom bżonn il-kapital sabiex jinvestu u jaħdmu. Din l-iskema se:

- tinħadem mal-banek kummerċjali u skont kriterji kummerċjali;
- tkun applikabbli għal intrapriżi li jħaddmu sa 20 persuna;
- tkun applikabbli għal self għal investiment kapitali jew *working capital*;
- tiggarantixxi self ta' bejn l-2,500 u 100,000 ewro mill-banek kummerċjali;
- tiggarantixxi 90 fil-mija tas-self, filwaqt li l-kumplament irid jiggarantihom min se jissellef; u se
- tiggarantixxi self li jimmatura bejn tliet xhur u 10 snin.

Min jikkwalifika għal dan is-self se jintalab iħallas premium fuq ir-rata ta' l-interessi fuq l-ammont misluf jew il-bilanċ.

Permezz ta' din l-iskema, il-Gvern se jidħol għar-riskju hu sabiex jassigura li min hu kapaċi joħloq proġett tajjeb u li jista' jaħdem, ikun jista' jagħmel suċċess. Se npoġġu 20 miljun ewro f'garanziji, li jista' jiżdied skont l-esperjenza u l-evalwazzjoni li niksbu fit-twettieq ta' din l-iskema. Jekk l-imprendituri u l-banek jagħmlu suċċess minn din l-iskema, il-Gvern mhux se joqgħod lura milli jkabbar l-ammont ta' garanziji għal din l-iskema.

Sejħa oħra ta' 8 miljun ewro mill-Fondi ta' l-Unjoni Ewropea

Mr. Speaker

Tajjeb infakkar li, matul dawn l-aħħar sentejn, 38 miljun ewro ngħataw lil aktar minn 600 kumpanija fl-iskemi *20millionforindustry* fuq medda ta' sentejn. Din kienet opportunità lill-intrapriża Maltija biex iġġedded l-operat tagħha, tagħmel ir-riċerka u l-innovazzjoni, *e-business*, u tfittex swieq ġodda. Fi Frar li ġej se nippubblikaw sejħa oħra għall-finanzjament ta' proġetti b'valur ta' 8 miljun ewro.

Qed nivvutaw 550,000 ewro wkoll sabiex inkomplu ntejbu ż-żoni industrijali li ma jaqgħux taħt ir-responsabbiltà diretta tal-Gvern.

Kif wegħdna, ippubblikajna l-Att dwar in-Negozji ż-Żgħar sabiex inkomplu niffaċilitaw il-ħajja ta' l-imprendituri tagħna u nnaqqsu l-burokrazija. Introduċejna wkoll *SME impact assesment test* biex kull liġi li jkollha impatt fuq in-negozji ż-żgħar tgħaddi minnu.

Kif ħabbarna wkoll, waqqafna Korp Konsultattiv u Kulleġġ ta' Regolaturi bl-iskop li jagħtu pariri lill-Gvern fil-formulazzjoni u l-implimentazzjoni tal-politika għall-intrapriżi, u dwar il-politika regolatorja għas-settur.

3.3 Inkomplu nsostnu s-settur tas-servizzi finanzjarji

Is-settur tas-servizzi finanzjarji qed ikompli jikber b'ritmu mgħaġġel. F'dawn l-aħħar tliet snin l-impjiegi f'dan is-settur żdiedu b'1,000 ruħ u ġew reġistrati bejn 700 u 800 kumpanija kull kwart fl-aħħar sitt snin. Fl-2010, is-settur tal-intermedjazzjoni finanzjarja kkontribwixxa 7.5 fil-mija tal-Valur

Miżjud Gross ta' l-ekonomija Maltija, żieda ta' aktar minn 30 fil-mija mis-sena ta' qabel. Illum f'pajjiżna sar għandna 25 istituzzjoni ta' kreditu, 14-il istituzzjoni finanzjarja, 52 kumpanija ta' l-*insurance*, 706 Fond inklużi *sub-funds*, 112 servizz ta' investiment, u 122 *trustees*.

Jeħtieġ li nkomplu naħdmu flimkien, operaturi u regolaturi sabiex, waqt li nassiguraw li min jiġi jopera f'pajjiżna jħares ir-reputazzjoni ta' pajjiżna, nibqgħu nattiraw attivitajiet ġodda li qed iħallu impatt importanti fuq l-ekonomija ta' pajjiżna. Il-*Finance Malta, public private partnership* bejn il-Gvern u l-operaturi, qed tagħmel xogħol importanti fil-promozzjoni ta' pajjiżna f'dan is-settur fuq livell internazzjonali. Għal dan il-għan, il-Gvern qed iżid il-vot għal 500,000 ewro.

3.4 Naħdmu sabiex inġibu aktar turiżmu lejn pajjiżna

Mr. Speaker

Din is-sena ffaċċjajna żewġ sfidi kbar fit-turiżmu: il-qagħda ekonomika fil-pajjiżi minn fejn jiġu t-turisti tagħna, u l-kriżi fl-Afrika ta' Fuq, partikolarment fil-Libja.

Ħdimna fuq li ħdimna, u r-riżultati jitkellmu waħedhom. Fl-ewwel disa' xhur ta' din is-sena kien hemm 1.1 miljun turist li żaru pajjiżna, 70,000 aktar mill-istess perjodu fl-2010 li kienet sena rekord. Dawn qattgħu 9.4 miljun lejl f'Malta, 336,503 lejl aktar mis-sena ta' qabel. In-nefqa minn dawn it-turisti kienet ta' 997.8 miljun ewro, żieda ta' 81.7 miljun ewro fuq l-istess perjodu fl-2010. In-numru ta' passiġġieri li niżlu Malta abbord *cruise liners* laħaq 67,982, 16,828 aktar mill-ewwel disa' xhur ta' l-2010.

Mr. Speaker

Il-ħidma ta' l-Awtorità Maltija għat-Turiżmu, flimkien ma' l-operaturi fis-settur, hija kruċjali sabiex dawn jattiraw numru akbar ta' turisti lejn pajjiżna. Għal sena oħra, qed nerġgħu nżidu l-allokazzjoni lill-Awtorità b'miljun ewro, għal total ta' 36 miljun ewro.

Sabiex ksibna dawn ir-riżultati, kien hemm bżonn li nkomplu ninvestu f'aktar rotot ta' l-ajru ġodda, f'aktar *marketing* u reklamar, l-aktar fis-swieq ewlenin u żoni minn fejn ftaħna rotot ġodda, u f'titjib tal-prodott turistiku Malti. Hekk se nkomplu nagħmlu matul is-sena li ġejja, fejn qed nivvutaw tliet miljun ewro għall-*marketing* u erba' miljun u nofs ewro għall-ftuħ ta' rotot ġodda.

Qed nagħmlu sforz sabiex it-turiżmu jinfirex aktar matul is-sena kollha. Inrnexxielna naslu sabiex issa għandna seba' xhur fis-sena fejn ikollna aktar minn 100,000 turist fix-xahar.

It-titjib tal-prodott turistiku għandu rwol importanti wkoll fl-istrateġija ta' dan il-Gvern. Dan l-investiment jattira aktar turisti lejn pajjiżna u jtejjeb l-ambjent ta' pajjiżna. Minbarra l-investiment kontinwu fl-infrastruttura ġenerali tal-pajjiż, u proġetti oħra, bħal dak fid-daħla tal-Belt u oħrajn ta' tisbiħ madwar il-pajjiż kollu, tlesta wkoll ix-xogħol fuq il-*promenade* ta' San Pawl il-Baħar, u dawk ġewwa Fond Għadir u l-Qawra. Tkompla wkoll l-immaniġġjar ta' sitt bajjiet madwar Malta.

Qed nivvotaw 4.2 miljun ewro sabiex inkomplu naħdmu fuq proġetti oħra matul is-sena li ġejja, fosthom l-*Aquarium* fil-Qawra u l-Ġonna ta' Pembroke, li x-xogħol fuqhom issa beda.

Qed ninvestu wkoll 4.2 miljun ewro oħra f'siti arkeoloġiċi madwar Malta u Ghawdex sabiex inkomplu ngħollu l-valur ta' l-esperjenza tat-turist f'pajjiżna.

Komplejna bil-ħidma tagħna favur l-operaturi turistiċi ta' pajjiżna. Qed nagħtu l-għajnuna neċessarja għat-titjib tal-proġetti turistiċi minn operaturi privati, u għall-*marketing* u l-kompettività tagħhom. Din l-iskema għandha allokazzjoni ta' 10 miljun ewro, u s'issa ħarġu tliet sejħiet, bl-ewwel sett ta' proġetti approvati taħt l-ewwel sejħa jingħalqu din is-sena.

Matul 2012, il-Kunsilli Lokali u għaqdiet oħra se jibbenifikaw minn 3.3 miljun ewro f'Fondi ta' l-Unjoni Ewropea u tal-Gvern Malti biex iwettqu numru ta' proġetti marbuta mad-dehra u l-istorja tal-lokalità tagħhom. Dawn jinkludu Ta' Pinu u l-Fondazzjoni Belt Vittorja f'Għawdex, ċentri storiċi f'diversi irħula u ġonna pubbliċi.

Skemi oħra li se jibqgħu jitħaddmu jinkludu:

- għajnuna għas-settur pubbliku u parastatali sabiex jinġiebu konferenzi f'Malta;
- programm fit-taħriġ tar-riżorsa umana; u
- *soft loans* għall-operaturi turistiċi.

Il-prodott turistiku huwa wkoll is-servizz li noffru lil dawk li jiġu jżuruna. Huwa għalhekk li nvestejna f'numru t'inizjattivi, bħal taħriġ kontinwu lill-ħaddiema u f'kampanja edukattiva dwar it-turiżmu ndirizzata għat-tfal.

Mr. Speaker

L-industrija tat-turiżmu taf li matul is-sena d-dieħla se taffaċċja diversi sfidi marbuta ma' l-inċertezza ekonomika fis-swieq

ewlenin. Minkejja dan, se niżguraw li jkollna r-riżorsi meħtieġa sabiex nibqgħu kompetittivi f'din l-attività hekk importanti għall-ekonomija ta' pajjiżna.

L-Airmalta

F'dan il-Baġit, Mr. Speaker, qed nikkommettu 20 miljun ewro għar-ristrutturar ta' l-Airmalta, ammont li jitla' fis-snin ta' wara skont il-pjan ta' ristrutturar. Il-Gvern jibqa' mpenjat li jara li l-linja nazzjonali ta' pajjiżna tibqa' taqdi l-funzjoni importanti tagħha. Madanakollu, kulħadd irid jifhem li ż-żmien ta' diskussjoni ma jistax jibqa' jittawwal. Dan jista' jwassal għal sitwazzjoni rriversibbli, b'konsegwenzi gravi għall-familji li jiddependu minn din l-azjenda u għal pajjiżna.

Il-Kummissjoni Ewropea qed tistenna il-pjan finali tal-Gvern, iżda dan ma jistax jitressaq jekk ma jkunx hemm qbil fuq il-bidliet fundamentali li jridu jsiru fil-prattiċi tax-xogħol. Mingħajr dawn il-bidliet il-pjan ifalli. Il-Gvern jemmen li l-pakket finali offrut mill-*management* tal-kumpanija, kemm fi skemi ta' rtirar, kif ukoll il-bidliet mitluba u l-kumpens offrut huwa raġjonevoli. Ir-rifjut jista' biss iwassal għal *outsourcing* ta' ċertu operazzjonijiet jew għat-tnaqqis tal-ħaddiema skont il-liġijiet ta' pajjiżna.

Aktar investiment fi programmi kulturali

Mr. Speaker

L-iżvilupp kulturali huwa fil-qalba tal-Viżjoni tal-Gvern għall-futur ta' pajjiżna. Għandna viżjoni ċara u ambizzjuża: li nagħmlu mill-attività kulturali u kreattiva l-aktar aspett dinamiku tal-ħajja soċjali u ekonomika. Għalhekk, se nkomplu nsaħħu l-qafas governattiv tal-kultura, filwaqt li nsostnu lill-

operaturi indipendenti, lill-intrapriżi, u lill-organizzazzjonijiet kulturali u kreattivi.

L-entitajiet kulturali pubbliċi huma kruċjali fl-attività kulturali ġewwa pajjiżna. Dawn jagħtu valur lil setturi oħra, bħall-edukazzjoni, l-intrapriza kreattiva, u t-turiżmu. Għas-sena d-dieħla se ninvestu aktar minn 7.7 miljun ewro f'dawn l-entitajiet, żieda ta' kważi nofs miljun ewro.

L-immaniġġjar tar-riżorsi kulturali, fil-forom kollha tagħhom, jeħtieġu professjonisti u esperti li kapaċi jikkonservaw, jinterpretaw u jippreżentaw it-teżori u l-kollezzjonijiet li magħhom iġorru l-identità tagħna bħala poplu. Mingħajrhom ma nistgħux nibnu soċjetà li tagħraf il-valur tal-kultura tagħha f'dinja dejjem aktar globalizzata. Qed nagħtu attenzjoni speċjali lejn l-esperjenza kulturali kontemporanja, anke fil-preżentazzjoni tal-patrimonju tagħna.

Se nallokaw kważi nofs miljun ewro għal numru ta' *festivals* u attivitajiet artistiċi ġodda, bħall-*Festival* ta' l-Arti għat-Tfal, *Festival* tal-Mużika Barokka, u programm artistiku marbut mat-teatru miftuħ fil-Belt Valletta. Se nżidu wkoll l-allokazzjoni lill-Orkestra Nazzjonali, lit-Teatru Manoel, liċ-Ċentru tal-Kreattività fil-Kavallier ta' San Ġakbu, u lill-Kunsill Malti ta' l-Arti u l-Kultura.

Matul is-sena d-dieħla se nallokaw 200,000 ewro sabiex jibda il-proċess fejn il-Mużew Nazzjonali ta' l-Arti jimxi minn fejn qiegħed bħalissa għall-Berġa ta' l-Italja fi Triq il-Merkanti. Dan huwa pass importanti li juri d-determinazzjoni ta' dan il-Gvern sabiex ipoġġi l-espressjoni artistika u kreattiva fil-qalba tar-riġenerazzjoni kulturali ta' pajjiżna.

Mr. Speaker

Dan kollu jsarraf f'żieda ta' aktar minn miljun ewro, jew 12 fil-mija fin-nefqa tal-Gvern fl-entitajiet u l-programmi kulturali tiegħu. Dan jinkludi t-tħejjijiet sabiex Malta tospita l-Belt Kapitali Kulturali Ewropea fl-2018. Aħna nagħrfu li dan l-avveniment huwa aktar minn serje t'attivitajiet kulturali. Huwa proċess estensiv li matulu nsaħħu l-istrutturi tagħna, inkabbru l-parteċipazzjoni u l-apprezzament kulturali, u nippromwovu lil Malta bħala ċentru ta' kultura u ta' kreattività. Fuq kollox, huwa proċess li joħloq impjiegi fil-kultura, u domanda aktar qawwija għal esperjenza kulturali ta' kwalità.

L-ekonomija tal-kreattività

Matul is-sena id-dieħla se jiġi ospitat f'Malta l-*European Film Academy Awards*, avveniment importanti. Dan l-avveniment isir Berlin darba kull sentejn, u pajjiż differenti fis-snin l-oħra. Fl-2010, Malta rebħet id-dritt li torganizza dan l-avveniment f'pajjiżna. Dan l-avveniment għandu jgħin sabiex Malta tkompli ssaħħaħ ir-reputazzjoni tagħha f'din l-industrija. Iċ-ċerimonja se tintwera diretta f'aktar minn 50 pajjiż madwar l-Ewropa u, għalhekk, se sservi wkoll ta' reklam tajjeb għal pajjiżna.

Fil-qasam tal-films se nkomplu naħdmu sabiex nattiraw aktar produzzjonijiet lejn pajjiżna li permezz tagħhom tibbenefika direttament l-ekonomija u jinħolqu opportunitajiet ta' xogħol. Qed naħdmu wkoll sabiex inkomplu ntejbu l-professjonaliżmu fis-settur lokali b'korsijiet, li għalihom qed jinġiebu professjonisti barranin. Dan minbarra fondi intiżi sabiex jiġi żviluppat aktar is-settur lokali fejn qed nallokaw 250,000 ewro.

Mr. Speaker

Nemmnu li l-kompetittività tagħna f'dawn l-oqsma, fuq livell lokali u internazzjonali, għandha tiżdied permezz ta' benefiċċji marbuta mad-drittijiet ta' l-awtur.

Fil-baġit tal-2010 konna ħabbarna inizjattiva għal *royalties* fuq il-*patents*. B'dan il-Baġit, qed nestendu din l-inizjattiva sabiex tkopri xogħol protett mill-*copyright* fuq kotba, *scripts* ta' *films*, kant u arti. Dan il-benefiċċju se jkun jikkonsisti f'eżenzjoni mit-taxxa fuq id-dħul mill-*copyright*. Tali skema għandha tgħin sabiex anke tattira artisti internazzjonali jużaw lil Malta, tagħmel minn Malta aktar attrajenti għall-industrija tal-*films*, u beneffiċċji ekonomiċi aktar wiesa' f'setturi varji.

Mr. Speaker

Il-Gvern jemmen li l-kultura u l-kreattività wkoll jistgħu jkomplu jgħinu sabiex jinħoloqu aktar postijiet tax-xogħol. Wara li fil-baġit li għadda żidna l-allokazzjoni għas-setturi kulturali u kreattivi bi 11 fil-mija, qed naraw riżultati pożittivi f'investimenti diretti. Tajna għajnuna diretta lil 80 intrapriża kreattiva permezz tal-programm INVEX, il-*Malta Film Fund*, u l-programm ta' taħriġ għas-settur awdjoviżiv.

Investejna wkoll f'aktar minn 100 proġett artistiku permezz tal-*Malta Arts Fund* u l-Premju tal-President għall-Kreattività, filwaqt li ġew żviluppati 18-il proġett bejn skejjel u professjonisti bil-programm Kreattiv.

Dan l-investiment se nkompluh fi snin li ġejjin. Nemmnu li pajjiżna għandu potenzjal li jkompli jsaħħaħ dawn is-setturi kulturali u kreattivi. Il-kreattività tħaddem l-ekonomija, toħloq impjiegi speċjalizzati, tkabbar l-għarfien kulturali, issaħħaħ id-diversifikazzjoni fit-turiżmu, u tgħinna fil-preżenza

internazzjonali. Għalhekk, permezz ta' miżuri fiskali ġodda se nkomplu nindirizzaw b'mod strateġiku l-iżvilupp ta' dawn is-setturi.

Wara li pprovdejna l-*culture card* lil madwar 15,000 student u studenta, issa se ninċentivaw l-edukazzjoni kulturali billi nestendu l-iskema ta' tnaqqis fl-*income tax* fuq edukazzjoni sportiva, għall-edukazzjoni kulturali wkoll. Ġenituri li għandhom tfal jattendu korsijiet f'istituzzjonijiet ta' tagħlim kulturali u kreattivi se jibbenefikaw minn tnaqqis ta' €100 mid-dħul pagabbli għall-ispejjeż marbuta ma' korsijiet minn skejjel jew għalliema liċenzjati u akkreditati.

Biex ninċentivaw lil dan is-settur li jorganizza ruħu aħjar, se neżentaw il-ħlas ta' reġistrazzjoni għal kumpaniji ġodda f'dan is-settur kif ukoll il-ħlas annwali tagħhom mal-MFSA għal tliet snin, bil-għan li nkomplu ngħinu akar is-settur jikseb *status* professjonali u attività regolari.

Qed nallokaw ukoll 40,000 ewro f'Fond għall-*Public Lending Rights* sabiex permezz tiegħu awturi u tradutturi ta' kotba bil-Malti jingħataw kumpens xieraq meta l-pubblikazzjonijiet tagħhom jissellfu mil-libreriji pubbliċi.

Mr. Speaker

Wara investiment f'riċerka u strateġija għall-iżvilupp tad-*digital games*, se nkomplu ninvestu f'dan is-settur permezz ta' tliet miżuri ġodda. Nafu li t-tkabbir ta' dan is-settur jiddependi fuq l-iżvilupp ta' talent lokali. Għalhekk:

- se nwaqqfu l-*Malta Games Fund* b'investiment ta' 150,000 ewro sabiex, kif għamilna bi programmi ta' fondi oħra, ninvestu fit-tkabbir ta' l-industrija lokali permezz ta' proġetti marbuta ma' *digital games*;

- se noffru wkoll skema ta' kreditu ta' taxxa lill-kumpaniji lokali li jixtiequ jikkummisjonaw *digital games* edukattivi jew promozzjonali, liema kreditu se jingħata fuq l-ammont ta' l-iżvilupp tal-logħba jew spiża massima ta' 15,000 ewro; u

- sabiex nattiraw lejn pajjiżna aktar esperti f'dawn l-oqsma speċjalizzati, se nestendu l-iskema ta' 15 fil-mija taxxa fuq id-dħul bħala *flat rate* għall-professjonisti internazzjonali bħal *game directors* u *game designers*. Din l-iskema se nestenduha wkoll għall-akkademiċi u riċerkaturi fl-oqsma tar-riċerka u żvilupp.

Mr. Speaker

L-istrateġija għall-industriji kulturali u kreattivi tisħaq fuq l-importanza ta' *creative clusters* li jgħinu fir-riġenerazzjoni urbana u t-tkabbir fl-attività ekonomika ta' dawn is-setturi. Dan filwaqt li joffru pakkett ta' prodotti u servizzi aħjar li jistgħu jilħqu swieq barranin ukoll.

L-ewwel proġett ta' dan it-tip se jkun l-identifikazzjoni tal-Belt Valletta bħala belt kulturali u kreattiva. Filwaqt li nirrikonoxxu li r-riġenerazzjoni tal-Belt titlob investiment sostanzjali marbut mar-restawr, nagħrfu wkoll li belt issir ħajja, attrajenti u artistikament vibranti, permezz tan-nies li jgħixu u jaħdmu fiha. Għaldaqstant, se noffru skema innovattiva għal *self-employed* reġistrati bħala awturi, kompożituri, artisti fl-arti viżiva u f'dik performattiva, fil-*film*, u fid-disinn, li joperaw mill-Belt Valletta. Se nestendu wkoll l-iskema *CREATE* għaż-żona kollha tal-Belt Valletta sabiex ninkoraġġixxu aktar attività kreattiva fil-belt kapitali tagħna.

Se nibdew ukoll proġett pilota fil-Belt sabiex inkomplu nsaħħu l-potenzjal ta' Malta bħala żona ta' skambju kreattiv fil-

Mediterran, u bħala pajjiż attrajenti għas-swieq internazzjonali. Permezz ta' dan il-proġett proprjetà tal-Gvern se tiġi żviluppata bħala *creative clusters* minn gruppi artistiċi, intrapriżi kreattivi u individwi li jixtiequ jinvestu fi *studios* u *workshops*.

Dawn il-miżuri kollha se jkomplu jressqu lil pajjiżna lejn il-miri mfassla għall-kompettività fil-qasam tal-kreattività, inklużi dawk sabiex fis-sena 2018 Malta tospita il-Belt Kapitali Ewropea tal-Kultura.

3.5 Inħarsu 'l-konsumatur

Fil-programm elettorali konna wegħdna li nsaħħu l-ħarsien tal-konsumatur. Għalhekk waqqafna din is-sena l-Awtorità Maltija għall-Kompetizzjoni u għall-Affarijiet tal-Konsumatur. Id-deċiżjonijiet u l-azzjoni li qed tieħu l-Awtorità, mill-uniformijiet ta' l-iskejjel sar-roħs fil-prezzijiet tal-mediċini, mis-suq tal-provvista ta' servizzi tat-televiżjoni sa l-implimentazzjoni ta' *standards* ġodda fl-interess tal-konsumatur, jixhdu li verament waqqafna regolatur b'saħħtu.

Nedejna l-iskema *Trust You* fejn sidien ta' negozji jobbligaw irwieħhom li jagħtu servizz tajjeb lill-konsumatur. Qed insaħħu aktar l-informazzjoni lill-konsumatur sabiex ngħinuh jagħmel għażliet aħjar.

Wegħdna li nwasslu lill-importaturi u l-manifatturi biex iraħħsu l-prezzijiet tal-mediċini u, f'eżerċizzju li beda ftit aktar minn sena ilu, bl-impenn ta' kulħadd, wasalna sabiex traħħsu 176 mediċina differenti. U se nkomplu naħdmu sabiex jorħsu aktar prezzijiet ta' mediċini, Mr. Speaker.

Wegħdna li ndaħħlu liġi ġdida li tippermetti il-*class actions*. Din tagħti s-saħħa lill-konsumaturi jiftħu proċedura waħda sabiex jitolbu rimedju u l-ħlas tad-danni. Ippubblikajna abbozz u,

wara li temmejna proċess ta' konsultazzjoni, dalwaqt se nressqu liġi quddiem il-Parlament. Dan id-dritt se jingħata wkoll lill-intrapriżi, korpi kostitwiti u għaqdiet tal-konsumaturi reġistrati.

Se nfasslu rapport dwar l-istrateġija għall-edukazzjoni ta' matul il-ħajja tal-konsumatur.

L-Awtorità dwar il-Mediċini se tkompli bil-kampanja t'informazzjoni 'il-Mediċini Tiegħek' u tinforma lill-konsumaturi u lill-professjonisti fil-qasam tas-saħħa dwar l-użu tajjeb tal-mediċini.

Se nipprovdu għajnuna lill-konsumatur li meta jressaq każ quddiem it-Tribunal tal-Konsumatur, jintalab sabiex iħallas għas-servizz ta' l-espert imqabbad mill-Arbitru, u jispiċċa jwaqqa' l-każ minħabba l-ispejjeż involuti.

3.6 Ninvestu fl-integrazzjoni tal-ħaddiema fis-suq tax-xogħol

Mr. Speaker

Ix-xogħol jibqa' prijorità assoluta għal dan il-Gvern. Minbarra l-valur ekonomiku, ix-xogħol għandu wkoll valur soċjali kbir. Il-persuni li huma 'l bogħod mill-ekonomija formali huma l-aktar vulnerabbli li jaqgħu f'riskju ta' faqar u esklużjoni soċjali.

Huwa għalhekk li dan il-Baġit qed jivvota s-somma ta' 10.8 miljun ewro lill-Korporazzjoni għax-Xogħol u t-Taħriġ sabiex tkompli tamministra mal-11-il programm u skema li qed iħarrġu aktar individwi biex jidħlu malajr fid-dinja tax-xogħol.

Bejn l-2009 u Settembru ta' din is-sena, aktar minn 11,000 persuna għamlu użu mill-*Employability Programme*. Qed

nistmaw li sas-sena d-dieħla mat-32,500 persuna jitħarrġu permezz ta' dan il-Programm u, għaldaqstant qed nallokaw żewġ mijun ewro.

Aktar minn 125 persuna pparteċipaw fit-*Training Subsidy Scheme* tal-ETC, u 194 persuna fl-*Academic Training Subsidy Scheme.* Il-*Work Trial Scheme* s'issa attirat 563 persuna.

Ir-riżultati miksuba bil-*Community Work Scheme* huma nkoraġġanti u, għalhekk se nkomplu nwessgħu din l-iskema matul is-sena d-dieħla. S'issa 224 persuna li kienu ilhom jirreġistraw għal ħames snin jew aktar, u li jieħdu l-benefiċċji soċjali, qed jagħmlu 30 siegħa xogħol fil-ġimgħa, inkluż xogħolijiet ta' manutenzjoni u tisbiħ f'ġonna pubbliċi u faċilitajiet sportivi ġewwa l-irħula tagħna.

L-*Employment Aid Programme* huwa wieħed mill-aktar programmi ta' suċċess. Bis-saħħa ta' dan il-Programm, 2,157 persuna daħlu lura fis-suq tax-xogħol bejn l-2009 u l-aħħar t'Ottubru ta' din is-sena.

L-istess riżultati qed jinkisbu fit-*Training Aid Programme* li, għall-2012, qed nallokaw 4.1 miljun ewro. Dan il-Programm jissussidja bejn 25 u 80 fil-mija ta' l-ispejjeż għal taħriġ. Saru aktar minn 3,100 applikazzjoni, li minnhom 2,191 ġew aċċettati u nħarġilhom *grant agreement* b'valur totali ta' 5.7 miljun ewro. Minn dan il-Programm se jibbenefikaw mal-20,174 persuna.

Mr. Speaker

Il-Gvern se jniedi wkoll proċess ta' konsultazzjoni ma' l-imsieħba soċjali dwar *Active Labour Market Policy* sabiex tiġi aġġornata l-politika fit-tul rigward is-suq tax-xogħol. L-għan prinċipali huwa li ninċentivaw aktar persuni, primarjament nisa, sabiex jidħlu fid-dinja tax-xogħol. L-*Active Labour Market*

Policy hija pjan fit-tul sabiex tkabbar l-kontribuzzjoni tar-riżorsa umana fid-dinja tax-xogħol u li, permezz tagħha, tikber il-produzzjoni ta' l-ekonomija Maltija.

Inizjattivi biex inħajru aktar nisa jidħlu fid-dinja tax-xogħol

Mr. Speaker

Kif semmejt, se nibqgħu naħdmu biex aktar nisa jidħlu fid-dinja tax-xogħol.

Qed ikollna riżultati tajbin. Irridu ngħinu biex jinħoloq bilanċ bejn il-familja u l-karriera.

Matul l-aħħar 10 snin il-parteċipazzjoni tan-nisa fis-suq tax-xogħol telgħet minn 32.2 għal 40.5 fil-mija. Din iż-żieda hija ta' benefiċċju għan-nisa nfushom, għall-familji tagħhom u għas-soċjetà.

Se nkomplu ninvestu f'inċentivi fiskali li, permezz tagħhom, 'il fuq minn 8,600 mara daħlu lura fid-dinja tax-xogħol, waqt li ffrankaw madwar 10 miljun ewro fi ħlas ta' *income tax*.

Fl-aħħar snin ftaħna 13-il *childcare centre* sabiex it-tfal tagħna, minn età bikrija, jingħataw programm ibbażat fuq il-kunċett ta' *educare* li huwa ċentrali għall-iżvilupp tagħhom. F'dan il-Baġit qed inżidu n-nefqa għal 1.3 miljun ewro sabiex niftħu tliet ċentri ġodda. Se nkomplu nagħtu wkoll inċentivi fiskali u sussidji li jgħinu sabiex dan is-servizz ikun affordabbli u aċċessibbli għal kulħadd.

Mr. Speaker

Irridu nkomplu nipremjaw x-xogħol u l-bżulija jekk irridu verament inżidu l-parteċipazzjoni fis-suq tax-xogħol, b'mod partikolari dik tan-nisa. Nibqgħu nemmnu li, f'ċirkostanzi

ekonomiċi inċerti, miżura ta' tnaqqis fl-*income tax* tinċentiva x-xogħol.

Il-mira tal-Gvern tibqa' li nwasslu lil pajjiżna biex ikun f'pożizzjoni li tippermettilna nwettqu l-aħħar parti tal-wegħda elettorali dwar tnaqqis fl-*income tax*. Nemmnu li fiċ-ċirkostanzi t-tajba din għandha tikkontribwixxi lejn l-iżvilupp ekonomiku. Imma s-serjetà u r-responsabbiltà jiddettaw li fil-maltemp ta' bħalissa, id-dħul ta' din il-miżura tagħmel ħsara u mhux ġid. Huwa stmat li b'din il-miżura, fl-ewwel sena, id-dħul mill-*income tax* jonqos b'madwar 40 miljun ewro. Il-Gvern huwa konvint li, maż-żmien, dan jiġi rkuprat bit-tkabbir ekonomiku li jiġġenera. Iżda, fil-maltemp ta' bħalissa dan ma jistax iseħħ.

Irridu wkoll li s-sena d-dieħla jkollna l-ispazju meħtieġ biex, jekk il-Gvern ikollu bżonn jintervjeni biex jipproteġi x-xogħol, bħal ma għamel fl-2009, dan inkunu nistgħu nagħmluh mingħajr ma pajjiżna jidħol fl-inkwiet finanzjarju li daħlu fih pajjiżi ġirien tagħna.

Mr Speaker

Kif diġà għidt, irridu nħajru aktar nisa jidħlu fid-dinja tax-xogħol. Irridu nagħmlu d-dinja tax-xogħol ħafna aktar attraenti għall-ġenituri bit-tfal.

Għaldaqstant, se nagħmlu riforma importanti fis-sistema ta' l-*income tax* għal dan l-iskop. Minbarra l-komputazzjoni singola u kongunta se ndaħlu kategorija ġdida msejħa l-"komputazzjoni ġenitur".

Din il-komputazzjoni se jikwalifikaw għaliha ġenituri li għandhom tfal li ma jaħdmux bi qligħ fil-kustodja tagħhom sa l-età ta' 18-il sena. Jekk it-tfal jkunu għadhom f'edukazzjoni terzjarja wara 18-il sena, din tiġi estiża sa 21 sena.

Ir-rati għal din il-komputazzjoni se jkunu kif elenkati fit-tabella 3.1 li nitlob lill-Kamra tieħu bħala moqrija.

Tabella 3.1 Komputazzjoni ta' l-*Income Tax*

	Komputazzjoni Singola (€)	Komputazzjoni Konġunta (€)	Komputazzjoni ta' Ġenitur (€)
0%	0 - 8,500	0 - 11,900	0 - 9,300
15%	8,501 - 14,500	11,901 - 21,200	9,301 - 15,800
25%	14,501 - 19,500	21,201 - 28,700	15,801 - 21,200
35%	19,501 +	28,701 +	21,201 +

Dan se jfisser li koppja miżżewwġa bit-tfal se tiffranka bejn €150 u €840 fi ħlas ta' taxxa fis-sena. 'Il fuq minn 55,000 persuna familja se jibbenefikaw minn din il-miżura li tfisser tnaqqis fid-dħul tal-Gvern mit-taxxa ta' 10 miljun ewro. Nitlob lill-Kamra tieħu tabella 3.2, b'eżempji ta' ffrankar fil-ħlas ta' l-*income tax*, bħala moqrija.

Tabella 3.2 Eżempji ta' *savings* fl-*income tax* bir-rati l-ġodda

Dħul Individwali €	Ħlas ta' Taxxa Preżenti (Komputazzjoni Singola) €	Ħlas ta' Taxxa Jannar 2012 (Komputazzjoni Ġenitur) €	Differenza fit-Taxxa għal kull persuna €
9,000.00	75.00	-	- 75.00
9,250.00	112.50	-	- 112.50
9,300.00	120.00	-	- 120.00
9,500.00	150.00	30.00	- 120.00
10,000.00	225.00	105.00	- 120.00
12,500.00	600.00	480.00	- 120.00
15,000.00	1,025.10	855.00	- 170.10
17,500.00	1,650.10	1,400.10	- 250.00
20,000.00	2,324.60	2,025.10	- 299.50
21,200.00	2,744.60	2,324.60	- 420.00

Irrid nieħu opportunità biex infakkar li, bit-tnaqqis ta' taxxa li tajna f'dawn l-aħħar ħames snin ħallejna 680 miljun ewro fil-bwiet tal-familji tagħna. Dan minbarra l-miżuri li ħadna favur

in-nisa b'sena bla taxxa għal kull wild, u krediti ta' taxxa li tajna lin-negozji żgħar ta' pajjiżna.

Leave tal-maternità

Il-Gvern jidhirlu li l-*leave* tal-maternità għandu jiżdied minn 14 għal 16-il ġimgħa mis-sena d-dieħla u jerġa' jiżdied b'ġimgħatejn oħra fl-2013. Il-ġimgħat li qed jiżdiedu jitħallsu mill-Gvern b'rata fissa ta' 160 ewro fil-ġimgħa. Il-Gvern iqis li din il-miżura għandha tidħol wara diskussjoni fl-MCESD. Għalhekk, il-Gvern qed jitlob lill-MCESD biex sa l-aħħar ta' din is-sena jiddiskuti u jikkonkludi kif l-aħjar tiġi mdaħħla din il-miżura u kif ikollha l-anqas impatt negattiv fuq is-settur privat, speċjalment għan-negozji ż-żgħar.

Miżuri oħra

Se ndaħħlu emendi wkoll fir-regoli dwar it-taxxa fuq ix-xogħol *part-time* sabiex jitneħħew xi anomaliji li kienu qed jolqtu ħażin, b'mod speċjali lill-pensjonanti u lil xi ħaddiema tal-Gvern.

Sal-lum, pensjonanti li jagħmlu *part-time* mal-Gvern ma setgħux igawdu mir-rata ta' 15 fil-mija, filwaqt li dawk li jaħdmu *part-time* mal-privat setgħu. Din id-distinzjoni se tispiċċa u, dawn il-pensjonanti kollha issa se jkunu jistgħu jgawdu mir-rata favorevoli ta' 15 fil-mija fuq xogħol *part-time*.

Barra minn hekk, id-definizzjoni ta' "*same employer*" fil-każ ta' ħaddiema fis-settur pubbliku se titwessa' aktar għax bħalissa qed tillimita l-benefiċċju wisq. Il-Gvern mhux se jibqa' jitqies bħala "*same employer*" jekk l-entitajiet involuti huma fil-fatt differenti minn xulxin. Dan sabiex aktar ħaddiema jkunu jistgħu jibbenefikaw mill-15 fil-mija fuq xogħol *part-time*.

Se nestendu wkoll id-*deadline* għall-ħlas tal-15 fil-mija fuq xogħol *part-time* mill-15 ta' Frar għat-30 ta' Ġunju biex jingħata aktar żmien biex dak li jkun jirregola ruħu u jagħmel il-ħlas dovut.

Tisħiħ fl-infurzar fiskali

Il-proċess ta′ l-amalgamazzjoni tad-dipartimenti tat-taxxa se jkompli. Dan għandu jwassal għal kordinament akbar u t-tisħiħ ta′ l-infurzar tat-taxxa f′pajjizna.

Irridu nagħmlu użu akbar mit-teknoloġija ta′ l-informatika sabiex ikompli jitjieb is-servizz, inkluż l-*online filing* tal-*VAT returns*.

Barra minn hekk, konxji mill-problemi li jeżistu f′ċerti negozji li, waqt li jixtiequ jirregolarizzaw il-pożizzjoni tagħhom qed isibu dan diffiċli minħabba l-ammont ta′ multi li akkumulalhom, il-Gvern se jniedi skema limitata fiż-żmien fejn dawk li waqgħu lura fil-ħlasijiet tal-VAT ikunu jistgħu jirregolarizzaw ruħhom.

Għaldaqstant dawk li sal-15 t'Ottubru 2011 kellhom jibgħatu xi denunzja jew denunzji tal-VAT u ma bagħtuhomx, jew li għandhom xi arretrati xi jħallsu, se jingħataw ċans sal-15 ta' Jannar biex jibgħatu d-denunzji neqsin. L-arretrati dovuti se jkunu jistgħu jitħallsu sal-15 ta′ Jannar 2013, bi tnaqqis ta′ l-ammont ta' penali u ta' interessi akkumulat, skont it-tul tal-perjodu li fuqu se jsir il-ħlas. Dettalji ta′ din l-iskema se jitħabbru f'Avviż Legali li se jiġi ppubblikat.

Din l-iskema se tkun tapplika biss għall-arretrati akkumulati sal-lum. Waħda mill-kundizzjonijiet hi li r-*returns* li jagħlqu minn għada l-15 ta' Novembru 'l quddiem, jibgħatu fil-ħin u bil-pagament sħiħ.

Dazji u sisa

Ir-rata ta' dazju fuq il-fjuwil għall-*bunkering* tal-vapuri barra l-ibħra nazzjonali se tiżdied għal €5 kull tunnellata. Dan mhu se jaffettwa bl-ebda mod il-prezz ta' fjuwil mibjugħ f'pajjiżna. Ir-rata tad-dazju fuq is-siment se tiżdied bi €3 kull tunnellata, filwaqt li r-rata tas-sisa minima fuq is-sigaretti se titla' b'5.8 fil-mija fuq kull pakkett t'20 sigarett. Is-sisa fuq prodotti oħra tat-tabakk se tiżdied bi 8.5 fil-mija. Għar-rigward it-telefonija ċellulari, is-sisa se tibqa' l-istess għalkemm se tinbidel il-bażi mit-tariffa għall-volum.

4. Programm t'investiment fl-ambjent u l-infrastruttura ta' pajjiżna

L-investiment fl-ambjent u l-infrastruttura ta' pajjiżna jibqgħu pilastru ewlieni fl-iżvilupp ekonomiku u soċjali ta' pajjiżna u kontributur għax-xogħol. F'dan il-Baġit qed ninvestu bil-kbir biex intejbu l-ambjent tagħna, it-toroq, l-arja, il-postijiet pubbliċi, l-ibliet u l-irħula tagħna, il-baħar u l-portijiet, u Għawdex.

Fassalna l-abbozz tal-Politika Nazzjonali dwar l-Ambjent li, wara konsultazzjoni, qed tiġi finalizzata. Din il-Politika għandha sitt għanijiet: l-iżvilupp ta' l-ekonomija ambjentali, l-użu tar-riżorsi b'mod aktar effiċjenti u għaqli, it-tħaris tas-saħħa ambjentali, it-tisbiħ tal-lokalitajiet urbani, rurali u kostali, it-tħaris t'Għawdex u l-Viżjoni Eko-Għawdex, l-isfidi tal-bidla fil-klima u emerġenzi ambjentali, u l-biodiversità. Qed jiġu proposti numru ta' miżuri, li wħud minnhom diġà bdew jiġu implimentati, jew bdiet ħidma fuqhom, filwaqt li oħrajn huma ppjanati li jidħlu fis-seħħ aktar 'il quddiem.

Biex din il-Politika Ambjentali sseħħ, irridu niddedikaw riżorsi għall-implementazzjoni tagħha: finanzjarji u umani. Għalhekk, komplejna nsaħħu d-Direttorat ta' l-Ambjent fil-MEPA, u se nkomplu nsaħħuħ.

Matul is-snin, investejna bil-kbir fl-infrastruttura meħtieġa biex nindirizzaw problemi ambjentali. Irridu ninvestu aktar:

- fl-infrastruttura tagħna, fil-patrimonju ta' pajjiżna, fit-toroq u l-ispazji pubbliċi, u f'anqas tniġġiż ta' l-arja mit-traffiku;

- f'sistemi ta' ġenerazzjoni ta' l-elettriku aktar nodfa u ninċentivaw l-użu ta' l-enerġija alternattiva; u
- fl-ibliet u l-irħula tagħna biex intejbu id-dehra tagħhom, u l-kwalità tal-ħajja tal-poplu li jgħix fihom.

Irridu nimxu aktar lejn sistema ta' konsum u produzzjoni b'kuxjenza ambjentali akbar. Il-Gvern irid ikun ta' eżempju, anke għaliex huwa l-konsumatur ewlieni fl-ekonomija ta' pajjiżna.

Wasalna wkoll sabiex invaraw l-istrateġija tagħna għall-ixprunar tal-*Green Economy*. Inizjattiva tagħna li fuqha ħdimna mill-qrib ma' ħafna, fosthom diversi korpi kostitwiti, li lkoll taw sehemhom sabiex flimkien niftħu settur ieħor fl-ekonomija tagħna li għandu joħloq aktar xogħol u ġid. Fix-xhur li ġejjin se nkunu qegħdin naħdmu kemm mal-ETC kif ukoll ma' l-istituzzjonijiet edukattivi tagħna sabiex noħolqu programmi ta' taħriġ għall-ħaddiema li jridu jaħdmu f'dawn l-oqsma ġodda ta' l-ekonomija tagħna.

4.1 Investiment fl-infrastruttura, fil-patrimonju, u f'anqas tniġġiż ta' l-arja

Toroq aħjar iżidu l-effiċjenza fit-toroq tagħna u jnaqqsu il-konġestjoni u t-tniġġis ta' l-arja. Matul din is-sena, tajna spinta fix-xogħlijiet tat-toroq arterjali u residenzjali. Il-biċċa l-kbira ta' dawn ix-xogħlijiet mistennija jkunu lesti s-sena d-dieħla.

Se nkomplu bix-xogħlijiet fuq 140 triq residenzjali ġdida u se ninvestu 'l fuq min 50 miljun ewro fuq it-toroq arterjali ta' pajjiżna. Dawn jinkludu Xatt l-Għassara ta' l-Għeneb fil-Marsa, Triq il-Kunsill ta' l-Ewropa u Triq Garibaldi f'Ħal Luqa, Triq il-Marfa fil-Mellieħa, u t-triq li mix-Xewkija twassal sar-Rabat

f'Għawdex. Bdejna x-xogħol fuq l-*underpass* ta' Triq Diċembru Tlettax u fil-Bypass ta' Pennellu fil-Mellieħa.

Il-Kunsilli Lokali wkoll qed jagħtu l-kontribut tagħhom biex intejbu t-toroq f'pajjiżna. Fassalna skema ta' *public private partnership* għal toroq residenzjali, u fl-aħħar sentejn, investejna aktar minn 15-il miljun ewro għal dan il-għan. Il-proġett huwa ambizzjuż iżda r-riżultati qed jidhru. Tlestew aktar minn 230 triq fis-Swieqi, il-Għargħur, Birkirkara, in-Nadur, San Pawl il-Baħar, Ħad Dingli, ix-Xagħra, l-Imqabba, Kerċem, Ħal Lija, Għajnsielem, il-Gżira u n-Naxxar. Fix-xhur li ġejjin se nkomplu nibnu aktar minn dawn it-toroq, u għalhekk qed inżidu dan il-vot għal 1.4 miljun ewro.

Ir-riforma fit-trasport pubbliku

Minkejja d-diffikultajiet fit-twettieq ta' din ir-riforma, il-Gvern jemmen li meta din tilħaq il-miri ambizzjużi li poġġejna għaliha, tagħti kontribut pożittiv u importanti għall-ambjent, il-kwalità tal-ħajja, u l-effiċjenza ekonomika tal-pajjiż, filwaqt li tonqos id-dipendenza fuq l-infieq pubbliku.

Illum għandna flotta ta' karozzi Euro V. L-emmissjonijiet tnaqqsu sew, u l-karozzi huma aċċessibbli għall-persuni b'diżabilità, l-anzjani, u ġenituri bil-*pushchairs*.

Nagħrfu li fadlilna ħafna biex ikollna servizz ta' trasport pubbliku kif jixtieq il-poplu Malti. Madanakollu aħna determinati li naslu.

Inkomplu ninċentivaw vetturi privati aktar nodfa fit-toroq tagħna

Il-politika tal-Gvern hi li jippromwovi karozzi iżjed nodfa fit-toroq tagħna b'anqas emmissjonijiet fl-arja li nieħdu. L-Unjoni

Ewropea ċċertifikat li għandna sistema ta' taxxa ta' reġistrazzjoni li tilħaq oġġettivi ambjentali

L-età medja tal-karozzi privati fit-toroq tagħna hi ta' madwar 12-il sena, li hija għolja meta mqabbla mal-medja fl-Unjoni Ewropea. Is-sena l-oħra konna daħħalna l-kunċett ta' *Euro standard* fit-taxxa ta' reġistrazzjoni għal vetturi kummerċjali. Wasal iż-żmien li ndaħħlu dan il-prinċipju wkoll għal karozzi privati fejn it-taxxa ta' reġistrazzjoni tibda tinħadem fuq il-*Euro standard*, dijosiddju ta' karbonju, *particulate matter*, tul u valur tal-karozza skont il-fattura.

Madwar 19 fil-mija tal-karozzi li ġew reġistrati din is-sena kienu tat-tip Euro 1 sa 3 jew aktar qodma, meta fl-istess perjodu kellna skema biex inneħħu vetturi qodma minn fuq it-toroq u jinbidlu b'vetturi b'emissjonijiet aktar baxxi. Għaldaqstant, b'effett mill-1 ta' Jannar it-taxxa ta' reġistrazzjoni fuq l-emissjonijiet għal karozzi Euro 1 sa 3, u ta' qabel, li jniġġzu aktar, se tiżdied. Karozzi bl-emissjonijiet Euro 4 u Euro 5 jibqgħu jħallsu l-istess rati tal-lum.

Biex inkomplu nilħqu l-miri ambjentali f'dan il-qasam għat-tieni sena konsekuttiva se nagħtu inċentiv lil min jixtri karozza ġdida li tagħmel anqas ħsara lill-ambjent u fl-istess waqt jiskrappja karozza qadima. L-inċentiv se jammonta għal 15.25 fil-mija fuq il-valur tal-karozza skont il-fattura maħruġa mill-manifattur jew mill-aġent awtorizzat tal-manifattur sa massimu ta' 2,000 ewro. Il-karozza trid tkun ġdida u b'magna Euro 5 jew aħjar b'livell baxx ta' emissjonijiet sa' 150g/km u twila mhux iżjed minn 4,460mm.

L-iskema tidħol fis-seħħ mill-1 ta' Diċembru 2011 u tibqa' fis-seħħ għal sena jew sa meta jibbenefikaw 3,000 persuna.

Liċenzji tal-vetturi

Jirriżulta li hawn numru ta' persuni li għandhom ħlasijiet pendenti ta' liċenzji jew ħlasijiet amministrattivi marbuta mal-karozzi. Se nagħmlu skema fejn, persuni li għandhom liċenzji tal-vetturi jew ħlasijiet amministrattivi b'lura, ikunu jistgħu jirregolarizzaw ruħhom.

Min iddispona mill-vettura, u ma nfurmax lil Transport Malta se jkun jista' jirregolarizza ruħu billi jħallas penali ta' €125. Wieħed jista' jiddeċiedi li jiskrappja l-vettura u jħallas l-istess penali. Min iggaraxxja l-vettura u ma rritornax il-pjanċi lill-Awtorità tat-Trasport se jkun jista' jirregolarizza ruħu billi jħallas penali ta' €125 u nofs il-ħlas tal-liċenzji dovuti. Min għandu vettura iżda għandu ħlasijiet pendenti u jixtieq ikompli juża l-vettura fit-triq se jkun jista' jagħmel dan billi jirregolarizza ruħu, iħallas il-liċenzji li għandu b'lura u jħallas penali ta' €125.

L-iskema se tkun miftuħa għal sena mill-1 ta' Jannar 2012.

4.2 Inkomplu ninvestu f'sistemi ta' ġenerazzjoni ta' l-elettriku aktar nodfa u ninċentivaw l-użu ta' l-enerġija alternattiva

Mr. Speaker

Il-qasam ta' l-enerġija huwa fil-qalba tas-soċjetà, ta' l-ambjent u ta' l-ekonomija tagħna.

Smajna ħafna kontra l-investiment li qegħdin nagħmlu fis-sistema ta' ġenerazzjoni u distribuzzjoni ta' l-elettriku. Iżda, tajjeb li niftakru, li meta s-sena d-dieħla tibda topera l-estensjoni tal-*power station* ġewwa Delimara, kulħadd se jibda jgawdi l-frott tagħha. Dan għaliex, minbarra t-titjib fil-kwalità ta' l-arja,

il-proġett il-ġdid se jfisser tnaqqis ta' madwar 30 fil-mija tal-konsum ta' fjuwil.

Kif juru l-Estimi tal-Korporazzjoni Enemalta, li se jiġu preżentati lil din il-Kamra fil-ġranet li ġejjin, iż-żejt mixtri mill-Korporazzjoni għall-2012 mhux anqas minn 99 dollaru l-barmil, meta t-tariffi huma maħduma fuq xiri ta' żejt bil-prezz ta' 81 dollaru l-barmil. Madanakollu, il-Korporazzjoni mhux se jkollha għalfejn titlob għal reviżjoni fit-tariffi minħabba l-impatt pożittiv li se jkollha l-estensjoni tal-*power station* ta' Delimara f'anqas konsum ta' fjuwil biex tipproduċi l-istess livell ta' l-elettriku.

Għalhekk, minkejja li l-prezz taż-żejt żdied b'madwar 30 fil-mija fl-aħħar sentejn, se nkunu nistgħu nżommu t-tariffi fuq l-istess livell tal-lum. Jiġifieri, l-ammont ta' 20 miljun ewro li se niffrankaw, se ngħadduh kollu lill-konsumatur.

Mr. Speaker,

Reċentament l-Oppożizzjoni ħadet pożizzjoni fejn qalet li jekk tkun fil-Gvern tagħmel spostament minn sistemi ta' tassazzjoni diretti għal taxxi fuq dawk l-oqsma li jħammġu l-ambjent. Nieħdu gost li wara numru ta' snin l-Oppożizzjoni ġiet taqbel mal-Gvern. Nixtieq infakkar li fir-riforma fiskali li konna ppubblikajna fid-Dokument ta' Qabel il-Baġit tal-2007, konna għidna:

"Fuq medda ta' żmien medja, il-Gvern jemmen li, il-proċess tat-trasferiment tal-piż tat-tassazzjoni minn fuq id-dħul għal fuq il-konsum u l-ambjent, ibbażat fuq il-prinċipju ta' min iniġġes iħallas, għandu jkun iċ-ċentru strateġiku ta' kull bidla futura…"

Fid-dawl ta' dan, mill-baġit tal-2008 naqqasna konsistentement il-piż tat-taxxa fuq id-dħul, waqt li t-tariffi tad-dawl u ta' l-ilma

bdew jirriflettu l-prezz internazzjonali taż-żejt, u l-investiment fis-sistemi ta' ġenerazzjoni u distribuzzjoni. Hawn irrid infakkar li dan qed ifisser li kull sena l-Gvern qed jiġbor 152 miljun ewro anqas fis-sena, ħafna aktar minn dak li l-Enemalta ġabret minn fuq il-kontijiet riveduti.

Barra t-tnaqqis fit-taxxa, il-Gvern ta numru ta' inċentivi biex il-familji jinvestu f'*solar water heaters*, panelli fotovoltajċi, skemi biex in-nies jaħlu anqas enerġija, bħal skemi ta' l-*appliances*, tal-bozoz, u oħrajn.

Irrid infakkar li, minbarra investiment ta' 183 miljun ewro fl-estensjoni tal-*power station*, qed ninvestu wkoll f'*interconnector* li se jgħaqqadna mal-grid Ewropew ta' l-enerġija b'investiment ta' 150 miljun ewro. Dan huwa importanti biex naqdu t-talba dejjem tiżdied għall-enerġija, u se jkun pass importanti biex nilħqu l-miri ambizzjużi li għandna fil-qasam ambjentali, filwaqt li nnaqqsu d-dipendenza tagħna fuq il-prezzijiet mill-aktar volatili taż-żejt.

Barra minn hekk, qed nikkunsidraw pjan t'investiment f'infrastruttura ta' *pipeline* li jwassal lejn Malta gass naturali min-*network* Ewropew. Din l-infrastruttura tirrikjedi ammont sostanzjali ta' riżorsi finanzjarji. Il-Gvern diġà għamel każ mal-Kummissjoni Ewropea biex Malta tiġi allokata fondi u l-Kummissjoni, fil-proposta tagħha għall-Qafas Finanzjarju 2014-2020, qed tipproponi li Malta tirċievi fondi biex tagħmel dan il-proġett.

Bis-saħħa ta' dan il-proġett, se jorħos ukoll il-prezz tal-gass għall-konsumatur Malti. Tajjeb insemmu li llum il-prezz tal-gass LPG, li huwa użat f'Malta, huwa 11ċ għal kull *kilowatthour*. F'pajjiżi oħra ta' l-Unjoni Ewropea, li għandhom infrastruttura ta' distribuzzjoni tal-gass naturali lid-djar, il-prezz li tħallas

mara tad-dar għall-gass hija ferm anqas. Fl-Italja, per eżempju, il-prezz huwa ta' 7ċ għal kull *kilowatthour*, 36 fil-mija anqas minn dak li tħallas mara tad-dar f'Malta, filwaqt li fl-Irlanda, il-prezz huwa ta' 5ċ ghal kull *kilowatthour*, 55 fil-mija anqas.

Biex inkomplu nassistu lill-familji tagħna jilqgħu għall-isfidi fis-settur ta' l-enerġija

F'dawn l-aħħar snin tajna diversi inċentivi lill-familji biex dawn jinvestu u jilqgħu għall-isfidi fis-settur ta' l-enerġija. Din is-sena ftaħna skema oħra biex ngħinu lill-familji jinvestu f'sistemi ta' pannelli fotovoltajċi. L-interess kien kbir u daħlu 3,559 applikazzjoni. Dawn qed jiġu pproċessati u se jinħarġu *grant offer letters* biex l-applikanti li jissodisfaw il-kriterji jixtru, jinstallaw u jħallsu għas-sistema. Flimkien mal-familji li applikaw, investejna aktar minn 30 miljun ewro għal din l-iskema.

Matul din is-sena wkoll, ftaħna skema ta' għajnuna għall-familji Maltin u Għawdxin li jinvestu *f'solar water heaters*. Din l-iskema qed titħaddem flimkien ma' skema oħra għal xiri ta' *solar water heaters* minn familji li jissodisfaw numru ta' kriterji soċjali. Sal-aħħar t'Ottubru ġew ipproċessati 1,014-il applikazzjoni għal għotja ta' €400. Dan b'investiment totali ta' 1.6 miljun ewro. Fl-iskema għal familji bi kriterji soċjali, qed jiġu proċessati 15-il applikazzjoni u dan se jwassal biex dawn il-familji jinvestu 'l fuq minn 8,000 ewro.

Bl-iskemi li konna nidejna fl-2009 u fl-2010, 1,771 familja bbenefikaw minn għotja biex jixtru pannelli fotovoltajċi b'investiment ta' 18-il miljun ewro. Fi skema oħra, 3,466 familja bbenefikaw minn għotja għal xiri ta' *solar water heater* b'investiment totali ta' aktar minn 6.5 miljun ewro.

Is-sena d-dieħla, barra dawn l-iskemi li qed jiġu estiżi, se ndaħħlu skema oħra għal min irid jinvesti fl-insulazzjoni tas-soqfa u l-aperturi tad-djar. Se nagħtu għotja ta' 15.25 fil-mija, sa massimu ta' 1,000 ewro, lil min jagħmel dan l-investiment. Qed nivvotaw is-somma ta' 400,000 ewro għal dan l-iskop.

4.3 Investiment akbar fl-ibliet u l-irħula tagħna biex intejbu id-dehra tagħhom u l-kwalità tal-ħajja tal-poplu li jgħix fihom

Il-Kunsilli Lokali qed jagħtu kontribut importanti biex iwettqu l-politika tal-Gvern għal ambjent aħjar fl-ibliet u l-irħula tagħna. Aħna emminna fil-Kunsilli Lokali sa mit-twaqqif tagħhom. Irridu li l-Kunsilli Lokali jkunu f'pożizzjoni li jagħtu l-aħjar u l-aqwa servizzi lir-residenti tagħhom billi jkomplu jsaħħu l-identità tal-lokalitajiet tagħhom, ikomplu jtejbu l-infrastruttura, jirrestawraw postijiet storiċi, jassiguraw lokalitajiet indaf, itejbu l-prodott turistiku ta' pajjiżna, u jieħdu ħsieb il-postijet pubbliċi.

F'dawn l-aħħar tliet snin u nofs, il-Gvern għadda madwar 120 miljun ewro lill-Kunsilli Lokali biex dawn ikunu jistgħu jaqdu l-funzjonijiet tagħhom, jagħtu l-aħjar servizz lir-residenti, u jimplimentaw numru ta' proġetti, installazzjoni ta' pannelli fotovoltajċi, *upkeep* ta' *playing fields* u postijiet pubbliċi, attivitajiet kulturali, u r-restawr ta' binjiet u monumenti storiċi.

Se nkomplu nżidu r-riżorsi finanzjarji u umani biex il-Kunsilli Lokali jkomplu jtejbu s-servizz li diġà jagħtu lir-residenti fil-lokalitajiet tagħhom. Se nżidu l-allokazzjoni minn 29 miljun għal 32 miljun ewro. Qed nallokaw ukoll miljun ewro għal inizjattivi speċjali fil-lokalitajiet.

Wieħed irid ifaħħar lil dawk il-Kunsilli Lokali li qed jieħdu l-opportunità mill-Fondi ta' l-Unjoni Ewropea biex ikomplu jtejbu l-kwalità tal-ħajja tar-residenti tagħhom.

Matul din is-sena komplejna nagħtu lura spazju lill-pubbliku għar-rikreazzjoni tal-familji. Ftaħna park fi Xrobb l-Għaġin. Tajna dehra ġdida lix-xatt u l-pjazza ta' Marsaxlokk. Ftaħna Triq Bisazza ġewwa Tas-Sliema bħala żona pedonali.

Is-sena d-dieħla se nkomplu ninvestu biex nagħtu aktar spazji lin-nies billi niftħu ġnien ġdid ġewwa Baħar iċ-Ċagħaq, nibdew nibnu Ċentru Ċiviku ġdid ġewwa s-Swieqi, inkomplu bil-proġett tal-*Golden Mile* f'San Ġiljan, u nagħmlu diversi xogħlijiet fuq ċentri storiċi fost l-oħrajn.

Qed ninvestu wkoll fin-naħa t'isfel ta' Malta. Komplejna bix-xogħol fuq il-proġett "*Stronger Cottonera Communities*" li jinkorpora t-tisbiħ tal-Baċir Numru Wieħed ġewwa Bormla. Dan il-proġett se jiswa 9.6 miljun ewro, u s'issa tlestew il-Ġnien ta' San Ġwann t'Għuxa, ir-restawr tal-binjiet tal-Verdala u ta' San Nikola. Introduċejna wkoll sistema ġdida ta' trasport pubbliku li tgħaqqad it-tlett ibliet bejniethom, u ma' l-inħawi tal-madwar.

Issottomettejna applikazzjoni għall-Fondi Ewropej għar-restawr u l-użu tal-Forti Sant'Iermu, proġett ta' 15-il miljun ewro. Qed jiġu mħejjija id-*development briefs* tal-proġetti fil-bini storiku madwar il-Baċir Numru Wieħed, il-Pixkerija, u dak li sal-lum hu l-Isptar Sir Paul Boffa.

Għaddej ix-xogħol fit-tempji tal-Ġgantija f'Għawdex, *nature trails* fil-*park* ta' Ħaġar Qim u l-Imnajdra, restawr u rijabilitazzjoni fil-Palazz ta' l-Inkwiżitur fil-Birgu u fid-Domus Romana, xogħlijiet fuq it-Torri ta' l-Arloġġ u fil-Mużew

Marittimu, u xogħol ta' konservazzjoni fil-Palazz ta' Verdala u l-Palazz ta' San Anton.

Matul is-sena li ġejja, se nkomplu naħdmu fuq numru ta' proġetti, fosthom fil-Forti Sant'Anġlu, fl-Ipoġew ta' Ħal Saflieni, fit-Tempji tal-Ġgantija, ta' Ħal Tarxien u l-Katakombi ta' San Pawl, fil-Banjijiet Rumani ta' Għajn Tuffieħa u l-Katakombi Ta' Bistra fil-Mosta, u fil-Katakombi ta' Santu Wistin fir-Rabat. Dan minbarra li se jitkompla r-restawr tas-swar u l-fortifikazzjonijiet tal-Belt Valletta, l-Imdina, il-Birgu u ċ-Ċitadella t'Għawdex, b'investiment ta' 36 miljun ewro.

Il-Belt Valletta

Ix-xogħol fuq il-proġett ta' Bieb il-Belt, il-Parlament il-ġdid, is-sit tat-Teatru Rjal, u l-pjazza l-ġdida maġenb il-Knisja ta' Santa Katerina, għaddej ġmielu. Dan il-proġett jinkludi wkoll ġnien kbir fil-foss taħt Bieb il-Belt. L-investiment għal dawn il-proġett se tlaħħaq mat-80 miljun ewro. Proġetti bħal dawn joħolqu x-xogħol, jitfgħu l-flus fil-bwiet tal-ħaddiema tagħna, u jikkontribwixxu lejn l-ekonomija waqt li jagħmlu pajjiżna aktar modern u t'attrazzjoni għat-turisti.

Qed inżommu mal-wegħda tagħna li lill-Belt Valletta nagħtuha d-dinjità li jixirqilha.

Tkompla wkoll il-proġett ta' pavimentar tat-toroq fiċ-ċentru tal-Belt Valletta b'investiment ta' żewġ miljun ewro.

Filwaqt li, kif għidt, se nkomplu għaddejjin bil-proġett ta' restawr tas-swar se nlestu wkoll ix-xogħol fuq *Biagio Steps* fil-Belt Valletta li se jservi ta' ċentru interattiv dwar il-fortifikazzjonijiet ta' pajjiżna.

Barra minn hekk, qed nivvutaw 400,000 ewro għal programm intensiv ta' restawr fuq ġewwa tal-Palazz tal-Grammastru.

Fil-baġit għas-sena d-dieħla qed nallokaw ukoll 250,000 ewro biex ikompli x-xogħol ta' tħejjija sabiex Malta tospita l-Belt Kulturali Ewropea fl-2018.

Skema li tħeġġeġ ir-restawr u rinnovazzjoni ta' proprjetajiet skedati u dawk f'ċentri urbani

Il-bini vojt u mitluq fiċ-ċentri ta' l-ibliet u l-irħula Maltin u Għawdxin qed jiżdied. Ir-raġunijiet jinkludu kawżi ta' wirt, spejjeż ta' restawr u konservazzjoni għolja u restrizzjonijiet fl-użu.

Il-Gvern jemmen fil-valur ta' l-investiment fl-ambjent urban. Dan l-investiment joħloq ambjent aħjar u xogħol fil-lokalitajiet, filwaqt li jiddirezzjona l-enerġija tas-settur tal-kostruzzjoni lejn żoni urbani li jeħtieġu riġenerazzjoni.

Għalhekk, se nintroduċu numru ta' inċentivi marbuta ma' xogħlijiet ta' restawr u konservazzjoni ta' bini skedat fil-gradi 1 u 2, kif ukoll proprjetajiet f'*UCAs*:

1. Eżenzjoni mill-Boll fuq id-Dokumenti fit-trasferiment bejn l-eredi sabiex niffaċilitaw il-konsolidament ta' l-*ownership* tal-proprjetà, tali konċessjoni tagħlaq fil-31 ta' Diċembru 2013;

2. Skema għal persuni privati li jixtiequ jirrestawraw il-proprjetà tagħhom fejn se tingħata rifużjoni ta' 20 fil-mija fuq l-ispejjeż ta' restawr sa massimu ta' 5,000 ewro;

3. Għal persuni jew kumpaniji li jinvestu fir-restawr ta' dawn il-proprjetajiet biex ibiegħu jew jikru se tingħata konċessjoni ta':

    - *Final witholding tax* ta' 10 fil-mija fuq dħul minn kera għal skop residenzjali, u 15 fil-mija fuq id-dħul minn kera għal skop kummerċjali; u

    - *Final witholding tax* ta' 10 fil-mija fil-każ ta' bejgħ jew titħallas 30 fil-mija flok 35 mija taxxa fuq il-qligħ; u

4. Kreditu ta' taxxa ta' 20 fil-mija fuq in-nefqa li tikkwalifika għal restawr ta' proprjetà għal skop kummerċjali tal-kumpanija u din titla' għal 30 fil-mija fil-każ ta' proprjetajiet skedati grad 1 u 2.

Il-MEPA se tkun qed twessa' l-użu permissibbli għal dawn it-tip ta' proprjetajiet biex, fost l-oħrajn, ikunu permissibbli *guest houses*, uffiċini, u użi oħra kummerċjali, iżda kompatibbli u kumplimentari ma' żoni residenzjali.

Wieħed irid jiċċara li l-benefiċċju japplika meta proprjetà qed tiġi restawrata u rinnovata, u mhux jekk titwaqqa' biex tinbena mill-ġdid.

4.4 Investiment fl-infrastruttura marittima

Din is-sena komplejna nsaħħu wkoll l-infrastruttura marittima tagħna. Sar xogħol intensiv fuq ix-Xatt ta' Lascaris biex miegħu jistgħu jorbtu fost l-akbar *cruise liners* fid-dinja. Għaddej b'ritmu tajjeb ukoll ix-xogħol ta' tiswija fuq il-*breakwater* ta' Marsaxlokk, filwaqt li beda x-xogħol ta' tħejjija fuq id-*Deep Water Quay* tal-Port il-Kbir. Dan kollu b'investiment ta' 27.3 miljun ewro.

Għaddej xogħol intensiv ukoll fuq it-*terminal* tal-passiġġieri fiċ-Ċirkewwa, filwaqt li qed isiru l-pedamenti għat-toroq interni ta' madwar it-terminal, b'investiment totali ta' 12-il miljun ewro.

Barra minn hekk, il-Gvern qed iżomm il-wegħda tiegħu li jerġa' jibni l-lift mix-Xatt ta' Lascaris sal-Barakka ta' Fuq biex ikun aktar faċli li wieħed jasal fiċ-ċentru tal-Belt. Dan il-proġett, li se jiswa 2.5 miljun ewro, se jkun aċċess importanti u komdu għall-eluf li jżuruna bil-*cruise liners*. Iżda se jinkoraġġixxi wkoll li jerġgħu jibdew il-vjaġġi bejn il-Belt u l-Kottonera bil-baħar, mhux biss mit-turisti.

4.5 Immaniġġjar ta' l-iskart

Fl-Istrateġija ta' l-Immaniġġjar ta' l-Iskart Solidu kien stipulat li għandna nħeġġu biex l-iskart jinfired biex inbiddlu dan l-iskart f'riżorsa. Aħna lkoll għandna nagħmlu minn kollox biex ir-riżors li jista' jiġi rkuprat mill-iskart nużawh għall-benefiċċju Nazzjonali. Biex nilħqu dan il-għan, il-Gvern investa dak kollu meħtieġ biex ninfurmaw lill-pubbliku u biex niżviluppaw il-faċilitajiet meħtieġa. Aktar investiment sa jiġi ddedikat biex nibqgħu nżidu l-parteċipazzjoni tagħna wkoll f'din l-industrija ta' l-immaniġġjar ta' l-iskart.

Matul din is-sena huwa mistenni li jinġabru madwar 20,000 tunellata ta' skart reċiklabbli separat.

Il-prodotti li jirriżultaw minn dan l-iskart joħorġu għall-bejgħ kull xahar. L-aħjar offerti jintgħażlu u l-iskart jinbiegħ biex jiġi esportat għar-riċiklaġġ. Dan jista' jsir għax b'mod għaqli l-Gvern fl-aħħar snin ħadem biex, bħal-lum eżattament sena ilu, ġie nawgurat il-kumpless ambjentali ta' Sant'Antnin f'Wied il-Għajn. Illum għandna impjant ta' l-ogħla *standard* li l-iskart jisfruttaħ f'riżorsa.

Issa li l-iskemi għall-ġbir ta' l-ippakkeġġjar mexjin, qed jinħass il-bżonn li jitjieb il-kordinament bejn l-awtoritajiet regolatorji, l-iskemi u r-rappreżentanti tan-negozji li jpoġġu dan it-tip ta' skart fis-suq tagħna. Għal dan il-għan u, sabiex inkomplu nsaħħu l-infurzar tar-regolamenti dwar l-ippakkeġġjar f'pajjiżna, se nwaqqfu *Producer Responsibility Monitoring and Enforcement Committee* b'rappreżentanti ta' kull min għandu nteress f'dan il-qasam, inkluż dawk ta' l-iskemi awtorizzati, sabiex inkomplu nsaħħu dak li rnexxielna niksbu s'issa.

5. Għawdex

Mr. Speaker

Għawdex jibqa' għandu bżonn kunsiderazzjoni speċjali jekk irridu li niżguraw li familji Għawdxin ukoll igawdu mis-suċċess sħiħ ta' pajjiżna.

Ix-xogħol f'Għawdex ukoll prijorità ewlenija. Din is-sena, ħadna numru t'inizjattivi favur l-operaturi u l-familji Għawdxin, inkluż:

- 200 intrapriża Għawdxija bbenefikaw mill-iskema *Microinvest*;
- aktar minn 150 intrapriża li flimkien jimpjegaw aktar minn 450 ħaddiem Għawdxi bbenefikaw mill-*Employment Aid Programme*; u
- 411-il familja Għawdxija pparteċipaw fl-iskema ta' installazzjoni ta' sistemi fotovoltajċi, filwaqt li 209 familja bbenifikaw minn l-iskema ta' *solar water heaters*.

5.1 Proġetti

Matul l-2011 komplejna bix-xogħol fuq għadd ta' proġetti li, uħud minnhom ġew konklużi, filwaqt li oħrajn mxew sewwa. Fost dawn insibu:

- il-bini mill-ġdid tat-toroq Ta' Pinu u tax-Xlendi, u xogħlijiet fit-triq tad-Dwejra, b'investiment ta' 1.1 miljun ewro;
- xogħol fuq il-biċċerija;

- investiment f'apparat ġdid fid-dipartiment tar-Radjoloġija fl-Isptar Ġenerali t'Għawdex sabiex saru aktar minn 800 *CT Scan*, u nisa Għawdxin ipparteċipaw fil-*Breast Screening Programme* f'Għawdex stess;

- investiment ta' 1.5 miljun ewro fl-*upgrading* fis-sistema ta' l-IT fl-Isptar Ġenerali t'Għawdex biex din issa ġiet mqabbda mal-Isptar Mater Dei;

- xogħlijiet ta' tisbiħ f'Villa Rundle, li dalwaqt ikunu lesti;

- il-konklużjoni fil-*masterplan* dwar iċ-Ċittadella bħala bażi għal numru ta' proġetti ta' restawr u rijabilitazzjoni;

- l-egħluq ta' l-aħħar ħruġ tad-drenaġġ f'Wied il-Mielaħ;

- ir-riforma fit-Trasport Pubbliku u x-xogħlijiet ta' ristrutturar fil-venda tar-Rabat; u

- t-tfassil ta' strateġija għall-iżvilupp tal-ħiliet tar-riżorsi umani u kif l-ekonomija Għawdxija tista' tkompli tiġġedded.

5.2 Rabta permanenti bejn Għawdex u Malta

Matul din is-sena, il-Gvern beda l-ewwel studji dwar il-possibbiltà ta' mina bejn Għawdex u Malta. Dawn l-istudji għandhom iwasslu biex ikollna stampa ċara ta' x'inhuma l-għażliet li jistgħu jkunu kunsidrati biex Għawdex ikollu rabta permanenti ma' Malta. Dan huwa proċess twil u sensittiv li jista' jkollu impatt enormi fuq l-iżvilupp ekonomiku u soċjali t'Għawdex, u għalhekk irid isir b'mod li jippermetti li ssir l-għażla strateġika li l-aktar se tibbenifika lil Għawdex fit-tul.

5.3 It-turizmu f'Għawdex

Fil-baġit għal din is-sena allokajna, għall-ewwel darba, nofs miljun ewro għar-reklamar tal-gżira Għawdxija bħala destinazzjoni turistika distinta. Il-promozzjoni t'Għawdex kienet indirizzata fuq żewġ linji prinċipali: waħda diretta għall-pubbliku Malti u waħda għal swieq speċifiċi, fosthom is-swieq tal-*cruise liners* u tad-*diving* f'pajjiżi bħal Franza, il-Ġermanja u r-Renju Unit.

Minħabba li l-industrija turistika f'Għawdex tiddependi fuq akkomodazzjonijiet *self-catering* speċjalment *farmhouses*, jidhrilna li għandna nirrevedu s-sistema kollha ta' liċenzjar ta' din l-industrija biex aktar ninċentivaw il-kwalità u l-investiment f'dan is-settur. Għal dan l-iskop, il-Gvern se jniedi konsultazzjoni wiesgħa ma' l-operaturi kollha konċernati biex jitfassal programm li għandu jwassal għal titjib sostanzjali f'dan is-settur.

5.4 Eko-Għawdex

Mr. Speaker

Komplejna bil-ħidma tagħna biex nimplimentaw numru ta' miżuri mħabbra fil-pjan ta' ħames snin għal Eko-Għawdex. Aktar min-nofs dawn il-proposti twettqu jew qegħdin fil-proċess li jitwettqu. Fost dawn insibu r-restawr ekoloġiku, l-immaniġġjar ta' l-ilma, u dak ta' l-iskart, proġetti marbuta ma' l-enerġija li tiġġedded, u inizjattivi oħra ndirizzati lejn il-komunitajiet.

Qed nitlob lill-Kamra tieħu bħala moqrija t-Tabella 5.1 li telenka il-lista ta' 16-il proġett li twettqu matul din is-sena.

Tabella 5.1 Lista ta' proġetti ewlenin li twettqu fl-2011

- *Energy audits* fil-biċċa l-kbira tal-bini tal-Gvern biex tiġi evalwata l-possibbiltà li fuq il-bjut tagħhom jiġu nstallati sistemi li jipprovdu enerġija mix-xemx;
- Proġett ta' riċerka dwar il-potenzjal tar-riħ bħala sors ta' enerġija alternattiva;
- Programm ta' tindif tal-widien u lqugħ ta' l-ilma tax-xita, u tindif tal-Widien tal-Grazzja u tar-Ramla, parti oħra mill-Wied ta' Marsalforn, u l-Wied tal-Għasri;
- Irranġar ta' ġibjuni u nbnew oħrajn ġodda fil-ġonna ta' Villa Rundle u Marsalforn;
- Investiment ta' $800,000 minn fondazzjoni ta' kumpanija privata internazzjonali fi proġett marbut mal-konservazzjoni u użu aħjar ta' l-ilma;
- Tħawwil ta' aktar minn 2,300 siġra u arbuxelli fl-iMġarr Grove;
- Xogħol fin-*nursery* tal-Gvern fid-Dawwara minn fejn qed jiġu mxettla ħafna mis-siġar u arbuxelli li qed jitħawwlu permezz tal-proġett ta' afforestazzjoni u inizjattivi oħra;
- Xogħol fuq Ġnien ġdid f'Marsalforn li riesaq lejn il-fażi konklużiva;
- Xogħol fuq 51 proġett minn NGOs, Kunsilli Lokali, u Kumitati Amministrattivi, b'allokazzjoni ta' 1.9 miljun ewro, li jinkludu l-bini ta' ħitan tas-sejjiegħ, manutenzjoni u tisbiħ f'żoni rurali, restawr ta' bini antik, bini ta' ġibjuni għall-ilma tax-xita, bdil ta' lampi li jaħlu anqas enerġija, kampanji edukattivi, u inizjattivi marbuta ma' kwalità ta' ħajja aħjar, ambjent rurali u marittimu nadif;
- Xogħlijiet artistiċi minn 120 artist li ssottomettew abbozzi li wħud minnhom se jintużaw biex isebbħu nħawi u postijiet pubbliċi;

- Estensjoni tal-ftehim ma' l-*Environment Landscapes Consortium* biex jinkorpora ż-żamma ta' aktar *roundabouts* u *soft areas* madwar Għawdex, speċjalment fl-arterji prinċipali;

- Xogħol ta' ristrutturar biex il-faċilitajiet fil-*Farm* tal-Gvern jinbidlu f'Ċentru ta' Riċerka, Żvilupp u Innovazzjoni fil-qasam Agrikolu flimkien ma' l-Università ta' Malta;

- Kampanji edukattivi fost il-bdiewa dwar l-użu aħjar tal-pestiċidi;

- Kampanji edukattivi fost it-tfal li jattendu l-iskejjel f'Għawdex biex jippromwovu stili ta' ħajja tajbin għas-saħħa u prattiċi ambjentali tajbin;

- Twaqqif tal-*Mental Health Association Gozo*, u inizjattiva li, permezz tagħha, se jitwaqqaf il-Kunsill Reġjonali għaż-Żgħażagħ; u

- Proġett ta' monitoraġġ ta' l-ilma madwar il-kosta.

Għas-sena d-dieħla qed nallokaw erba' miljun ewro biex inkomplu nimplimentaw dawn il-proġetti, u biex inkomplu nwettqu l-Viżjoni ta' Eko-Għawdex. Dan jinkludi il-bidu ta' programm vast ta' għajnuna sabiex l-operaturi ekonomiċi f'Għawdex ikunu jistgħu jinvestu f'enerġija minn sorsi alternattivi. Dan il-programm jibda s-sena dieħla u jitlesta s-sena ta' wara u għandu jżid il-kontribuzzjoni t'Għawdex fl-obbligi li pajjiżna għandu fil-produzzjoni ta' enerġija minn sorsi nodfa filwaqt li jgħin lill-industrija Għawdxija fl-ispejjeż relatati ma' l-enerġija.

Hawn irrid ngħid li, billi jidher li sa l-aħħar tal-2012, l-allokazzjoni ta 25 miljun ewro għal eko-Għawdex ma tkunx ġiet assorbita kollha, il-Gvern huwa kommes li l-bilanċ jiġi allokat fl-2013.

Mr. Speaker

Aktar studenti Għawdxin qed ikomplu bl-istudji tagħhom fl-Università ta' Malta, fl-MCAST jew fl-ITS. Dan ifisser spejjeż addizzjonali għall-familji ta' dawn l-istudenti li jridu jsibu akkomodazzjoni f'Malta flimkien ma' spejjeż oħra li dawn ikollhom. Għalhekk konna rrivedejna l-*allowance* addizzjonali li l-Gvern jagħti lill-istudenti Għawdxin f'Malta.

Mis-sena d-dieħla, se nerġgħu nżidu din l-*allowance*, u se nġibu fuq l-istess livell lil kull student Għawdxi li jkun qed jistudja f'Malta, irrispettivament jekk imurx fl-Università, l-MCAST jew l-ITS. L-allokazzjoni totali biex ngħinu lil dawn l-istudenti għas-sena d-dieħla hija ta' aktar minn 700,000 ewro.

Matul is-sena d-dieħla wkoll, se nkomplu b'aktar xogħol strutturali fil-kumpless Ninu Cremona, biex jitlesta *language lab* biex fih ikunu jistgħu jsiru numru t'eżamijiet. Se nkomplu wkoll bix-xogħol biex ntejbu aktar is-servizzi tas-saħħa mogħtija mill-Isptar Ġenerali t'Għawdex.

Se nkomplu bil-programm ta' manutenzjoni ta' toroq f'diversi nħawi, filwaqt jibdew l-estensjonijiet fit-Toroq Ta' Pinu u tax-Xlendi, li jkomplu max-xogħlijiet li saru s'issa. Għal dan qed nallokaw 1.5 miljun ewro.

Se nkomplu wkoll bit-tindif tal-widien u lqugħ ta' l-ilma, il-bini ta' ġibjuni ġodda u manutenzjoni ta' oħrajn qodma, aktar bini ta' ħitan tas-sejjiegħ, u għadd ta' inizjattivi oħra fil-qasam agrikolu, kulturali, ekonomiku u dak soċjali.

5.5 L-akbar sfida għal Għawdex

Mr. Speaker

L-aktar sfida għal Għawdex tibqa' x-xogħol. Minkejja l-isforzi kollha li saru fl-aħħar snin, tibqa' realtà li ma nistgħux naħarbu minnha li l-progress fix-xogħol u l-impjiegi li rajna f'Malta tul dawn l-aħħar snin mhux rifless bl-istess ritmu f'Għawdex. Hemm sitwazzjonijiet li jistgħu jitjiebu bi sforz kordinat, bħall-bżonn li l-MEPA u awtoritajiet oħra jifhmu aħjar ir-realtà t'Għawdex. Biex jiġi kordinat sforz Nazzjonali għall-iżvilupp ekonomiku u soċjali f'Għawdex, il-Prim Ministru nkariga lis-Segretarjat għall-Politika Strategika fl-uffiċċju tiegħu biex jiffoka l-isforzi ta' l-entitajiet pubbliċi kollha biex flimkien mas-settur privat isir dak kollu possibbli għall-ħolqien ta' aktar xogħol u xogħol aħjar f'Għawdex. M'hemmx dubju li l-istudji dwar il-possibbiltà ta' rabta permanenti bejn Għawdex u Malta jrid jirrifletti wkoll din ir-realtà.

6 Edukazzjoni

6.1 Niżviluppaw il-potenzjal ta' kull persuna

Mr. Speaker

Il-politika ta' Gvern fil-qasam ta' l-edukazzjoni trid tassigura li kull persuna f'pajjiżna jkollha l-opportunità tiżviluppa l-potenzjal sħiħ tagħha. Din il-politika taħdem biex l-familji tagħna jkollhom l-għażla fl-edukazzjoni ta' uliedhom, għażla li tassigura li l-edukazzjoni tilħaq l-għan tagħha fl-iżvilupp tal-persuna u mhux tintuża bħala għodda mill-iStat biex jimponi l-idejoloġija tiegħu. Din il-politika tagħraf l-edukazzjoni u t-taħriġ bħala l-aħjar investiment fl-ekonomija u l-kompettività ta' pajjiżna.

Għamilna ħafna f'dan il-qasam matul is-snin. Imma nagħrfu li qatt ma nistgħu ngħidu li għamilna biżżejjed. Determinati li nkomplu naħdmu u ninvestu bis-sħiħ fl-edukazzjoni.

Għalhekk għal 2012 l-investiment fl-edukazzjoni se jkun ta' 359 miljun ewro. Minkejja l-isforzi biex innaqsu d-defiċit, l-investiment fl-edukazzjoni ta' uliedna minn Fondi Nazzjonali se jiżdied bi 23 miljun ewro.

6.2 Edukazzjoni obbligatorja

Mr. Speaker

L-impenn li nkomplu ntejbu l-kwalità ta' l-edukazzjoni ta' uliedna huwa ċ-ċavetta tas-suċċess ta' pajjiżna.

Sostnejna l-impenn tagħna li nibnu skejjel u faċilitajiet moderni li jikkumplimentaw r-riformi li għaddejjin f'dan il-qasam. Wara

li bnejna l-iskejjel sekondarji tas-subien ġewwa Ħal Kirkop, il-Ħandaq, il-Verdala, u r-Rabat Għawdex, u dik primarja ġewwa Pembroke, lestejna wkoll l-iskola sekondarja ġewwa ż-Żokrija fil-Mosta. Dawn l-iskejjel għandhom ukoll faċilitajiet sportivi li qed jintużaw mit-tfal ta' l-iskejjel u minn għaqdiet sportivi fil-kommunità.

Matul din is-sena bdiet tinbena l-iskola sekondarja tal-bniet ġewwa l-Ħandaq u huwa ppjanat li l-ewwel studenti jidħlu fiha fis-sena skolastiska li jmiss. Fl-2012 se nibdew il-bini ta' skola sekondarja ġdida tal-bniet ġewwa Ħal Kirkop, u faċilitajiet sportivi ġewwa biswit l-iskola sekondarja ta' Santa Venera. Dan qed isir b'investiment ieħor ta' 9 miljun ewro.

Bħalissa għaddejjin ukoll bi proġetti ta' tisbiħ u manteniment fi skejjel oħra, f'Wied il-Għajn, dik sekondarja tal-bniet fil-Mosta, u dik tas-subien ġewwa n-Naxxar. Irridu li uliedna jkollhom l-aħjar ambjent fl-iskejjel tagħhom.

Il-Fondazzjoni għall-Iskejjel t'Għada, sa mit-twaqqif tagħha, investiet total ta' 90 miljun ewro fil-bini ta' skejjel ġodda u manutenzjoni t'oħrajn eżistenti. Investiment sostanzjali fl-aħjar interess ta' uliedna.

Iżda, il-bini waħdu mhux biżżejjed.

Mr. Speaker

Irridu sistema edukattiva li tindirizza dejjem aktar il-bżonnijiet ta' l-istudenti u tas-soċjetà, li toħloq l-ispazju u l-metodi biex l-istudenti tagħna jrabbu l-kunfidenza, jagħrfu l-kapaċitajiet tagħhom u jaħdmu biex jiżviluppawhom. Għalhekk għaddejjin bir-riforma tal-kulleġġi, fit-transizzjoni mill-primarja għas-sekondarja, ir-reviżjoni tal-MATSEC, ir-riforma ta' l-iskejjel speċjali, u x-xogħol fuq il-Kurrikulu Nazzjonali ġdid. Din l-

evoluzzjoni hija sostunuta permezz t'apparat teknoloġiku li jagħmel it-tagħlim wieħed interessanti, kreattiv, u interattiv. Illum fl-iskejjel tagħna nsibu *interactive whiteboards* u tagħmir ieħor speċjalizzat li qed joffri esperjenza ġdida ta' kif isir it-tagħlim. Qed nersqu lejn tagħlim aktar iffukat fuq il-persuna, li jagħti l-opportunità lil kull istudent u studenta biex jiżviluppaw il-ħsibijiet u l-opinjonijiet tagħhom.

U dan mhux qed nagħmluh biss fl-iskejjel tal-Gvern. Din is-sena żidna wkoll il-finanzjament ta' l-iskejjel tal-Knisja bl-iskop li nkomplu bit-twettieq tar-riforma fl-edukazzjoni. Dan ifisser li l-iskejjel tal-Knisja qed jingħataw aktar appoġġ u mezzi biex jassiguraw l-aħjar kwalità t'edukazzjoni għall-istudenti tagħhom. Għas-sena d-dieħla se nallokaw 45.2 miljun għal dawn l-iskejjel.

Mr. Speaker

Gvern Nazzjonalista dejjem emmen li l-familji Maltin għandu jkollhom l-għażla f'liema skejjel jibgħatu lil uliedhom. Iġġiliedna għal din l-għażla u determinati li l-pluraliżmu fl-edukazzjoni jibqa' jiġi sostnut. Nirrikonoxxu li l-iskejjel privati qed jagħtu kontribut qawwi u importanti lis-settur ta' l-edukazzjoni. Se nibqgħu mpenjati li nkomplu ngħinu lil dawn l-iskejjel.

Għalhekk fl-2012, se nwaqqfu Fond ta' miljun ewro bil-għan li nsaħħu s-sostenibbiltà ta' l-iskejjel privati. Dan il-Fond, li se jintuża mill-iskejjel skont in-numru ta' studenti li għandhom, se japplika għal:

- servizzi marbuta mal-ħtiġijiet individwali tal-istudenti;
- investiment fis-*software* u liċenzji tal-IT;

- titjib f'faċilitajiet ta' xjenza;
- titjib f'faċilitatjiet sportivi; u
- fl-iżvilupp professjonali ta' l-għalliema fl-iskejjel privati.

Dan il-Fond se jiġi allokat lill-iskejjel privati skont in-numru ta' studenti reġistrati hekk: €95 għal kull student fil-*Kindergarten*, €145 għal kull student fil-livell primarju, u €170 għal kull student fil-livell sekondarju. Qed nagħmlu dan sabiex inkomplu nsaħħu l-qasam edukattiv privat f'pajjiżna għax, kif dejjem emminna, dan il-qasam għandu jibqa' jipprovdi għażla xierqa u ta' kwalità lill-ġenituri fl-edukazzjoni t'uliedhom. Dan huwa l-ewwel pass minn programm ta' tliet snin intiż li jikber f'konsultazzjoni sħiħa mar-rappreżentanti ta' l-operaturi f'dan is-settur.

Għas-sena 2012 ukoll, se nżidu l-allokazzjoni għal dawk l-istudenti li jkollhom bżonn *learning support assistant* fl-iskejjel privati għal 400,000 ewro.

Se nkomplu ngħinu wkoll lill-ġenituri tat-tfal li jattendu dawn l-iskejjel billi nżidu l-ammont massimu ta' tnaqqis f'taxxa li tingħata lill-ġenituri li jħallsu l-miżati ta' l-iskola għal uliedhom. B'hekk dawn se jitilgħu:

- minn €1,200 għal €1,300 fil-livell ta' *daycare, reception* u *kindergarten*;
- minn €1,200 għal €1,600 fil-livell ta' primarja; u
- minn €1,600 għal €2,300 fil-livell ta' sekondarja.

Din l-inizjattiva se tiswa 600,000 ewro.

6.3 Edukazzjoni avvanzata u ogħla

Mr Speaker

Ninnota b'sodisfazzjon kbir l-iżviluppi enormi li seħħew fis-settur tal-edukazzjoni għolja u terzjarja, u b'mod partikolari r-riżultati li ħalla l-investiment fl-ITS, MCAST u l-Università, investiment li qatt ma rajna bħalu. Dan is-suċċess ma jidhirx biss fin-numru u l-varjetà ta' programmi li jeżistu llum, kemm dawk akkademiċi kif ukoll dak vokazzjonali, iżda wkoll fiż-żieda sostanzjali fin-numru ta' studenti li llum igawdu minn edukazzjoni kontinwa. B'sodisfazzjon ninnutaw li n-numru ta' żgħażagħ li qed ikomplu l-istudji tagħhom wara l-edukazzjoni obbligatorja kull ma jmur qiegħed dejjem jiżdied.

Determinati li ż-żgħażagħ Maltin u Għawdxin kollha jimxu 'l quddiem permezz t'aktar programmi u opportunitajiet ta' edukazzjoni u taħriġ wara l-edukazzjoni obligatorja.

Stupendji u boroż ta' studju

Mr. Speaker

Pajjiżna jħaddem programm ta' stupendji biex jgħin lill-istudenti jkomplu l-istudji tagħhom wara s-sekondarja. Għal din is-sena allokajna 22.3 miljun ewro fi stipendji, u din in-nefqa se tkompli tiżdied hekk kif in-numru ta' studenti qed dejjem jikber. Bħalissa għandna mat-18,000 student jirċievu stipendju fl-Università, il-Junior College, l-MCAST, u l-ITS. Minkejja l-kritika li kultant issir kontra l-istupendji, iż-żgħażagħ u l-familji tagħhom li jibbenifikaw mill-istipendji jafu l-għajnuna kbira li dan il-programm jagħtihom fl-għażla li jkomplu jistudjaw flok imorru jaħdmu.

Se nkomplu ninvestu f'aktar boroż ta' studju f'oqsma varji, b'allokazzjoni ta' 900,000 ewro biex aktar studenti jkomplu l-istudji tagħhom. Dawn il-boroż ta' studju jippermettu lil studenti jagħżlu li jkomplu l-istudji tagħhom f'istituzzjonijiet t'edukazzjoni għolja rikonoxxuti.

L-Università ta' Malta

Illum għandna madwar 11,500 student fl-Università ta' Malta. Din hija storja ta' suċċess li mhemmx kliem biex tiddiskrivih. Il-progress enormi li sar u li għaddejja minnu l-Università ma jitqiesx biss fin-numru. Biżżejjed insemmi l-firxa ta' korsijiet li toffri, ir-reputazzjoni internazzjonali li tgawdi f'dak li hu tagħlim u riċerka, u l-kontribut ta' l-Università fil-kreattività u l-innovazzjoni li huma tant importanti għat-tkattir ta' l-impjiegi u t-tkabbir ekonomiku ta' pajjiżna. Biex dan l-iżvilupp jkompli fir-ritmu li qabad, in-nefqa rikorrenti għall-Università u Junior College għas-sena d-dieħla se tlaħħaq it-58.2 miljun ewro.

Għaddej xogħol enormi fl-infrastruttura ta' l-Università bil-kostruzzjoni tal-fakulta ġdida ta' l-ICT, u faċilitajiet ta' *Health Biotechnology* b'investiment ta' 7.2 miljun ewro. Qed inħarsu wkoll lejn l-infrastruttura fiżika ta' l-Università biex naraw kif din tista' titjieb għall-ġid ta' l-istudenti tagħna.

L-Università l-Qadima fil-Belt qed tiġi trasformata f'*Campus* ieħor ta' l-Università ta' Malta, bħala Skola Internazzjonali ta' l-Istudji Gradwati kif ukoll bħala ċentru għall-istudji ta' l-arti maħduma fuq il-palk, *performing arts*.

Il-Kulleġġ Malti għall-Arti, Xjenza u Teknoloġija, l-Istitut għall-Istudji Turistiċi u l-edukazzjoni tul il-ħajja

L-MCAST u l-ITS wasslu għal qabża ta' kwalità fl-oqsma li jaħdmu fihom permezz ta' taħriġ vokazzjonali jew speċjalizzat

li joffru. Aktar żgħażagħ qed itejbu l-ħiliet tagħhom f'dawn l-istituzzjonijiet, filwaqt li jitħejjew aħjar għas-suq tax-xogħol.

Dan l-iżvilupp pożittiv irridu nsostnuh. Qed inżidu l-allokazzjoni tal-MCAST għal 15.4 miljun ewro biex, fost l-oħrajn, itejjeb il-kwalità ta' taħriġ vokazzjonali permezz ta' aktar korsijiet. Dan minbarra li bdejna nibnu *Campus* ġdid għall-MCAST ġewwa Kordin li se jiswa 120 miljun, u li għandu jaqdi aħjar il-ħtiġijiet taż-żgħażagħ tagħna.

Matul din is-sena wkoll se nniedu proġett li se jżid l-aċċessibbiltà tal-korsijiet ta' tagħlim tul il-ħajja u jagħmilhom aktar flessibbli. Dan il-proġett għandu jwassal aktar nies li jiżviluppaw il-ħiliet bażiċi tagħhom u jżidu l-għarfien fl-oqsma differenti tal-ħajja. Dan l-istess proġett se jintegra t-tagħlim permezz ta' mezzi ta' kommunikazzjoni, l-*e-learning*, ma' lezzjonijiet tradizzjonali u sezzjonijiet prattiċi, programm li qed isir b'investiment ta' 1.5 miljun ewro.

Għażliet strateġiċi

Dan il-progress notevoli li sar fis-settur ta' l-edukazzjoni għola u terzarja jiltob minna li issa nagħmlu deċiżjonijiet strateġiċi sabiex naċċertaw li dan is-settur jibqa' kompetittiv u li l-kwalità ta' l-edukazzjoni li tingħata tibqa' ta livell li jkun rikonoxxut internazzjonalment.

Wasal il-mument li jintlaħaq ftehim strutturali storiku ma' l-Università ta' Malta sabiex tiġi salvagwardata l-awtonomija akkademika u amministrattiva tagħha, biex il-proprjetà tagħha tiġi identifikata b'mod ċar u tiġi salvagwardata, u biex jiġu żviluppati mekaniżmi finanzjarji sostenibbli li jaħdmu għal tul ta' żmien. B'hekk din l-istutuzzjoni stabbilita tkun tista' tippjana għal futur, u timpenja l-assi tagħha sabiex ittejjeb it-tagħlim, ir-riċerka u l-innovazzjoni, kif ukoll ittejjeb l-isforzi

tagħha biex tattira aktar studenti, u partikolarment l-iżvilupp tagħha fuq livell internazzjonali.

Kif diġà spjegajt, l-investiment fl-MCAST se jompli ukoll, minħabba li din l-istituzzjoni għandha rwol distint u kruċjali fil-qasam ta' l-edukazzjoni post sekondarja, li kull ma jmur qiegħed ikompli jikber. Huwa dejjem aktar importanti li l-iżviluppi fl-MCAST jsiru fi ħdan il-qafas wiesgħa ta' l-edukazzjoni terzjarja f'Malta, sabiex jiġi assigurat li l-istudenti jingħataw l-aqwa opportunitajiet. Għal dan il-għan il-Gvern qed iniedi serje ta' laqgħat konsultattivi mal-partijiet konċernati sabiex ninkoraġġixxu kordinazzjoni strateġika bejn l-Università ta' Malta u l-MCAST għall-ġid taż-żewġ istituzzjonijiet u l-istudenti tagħhom. F'dan il-kuntest, huwa ta' pjaċir ninnota li l-kollaborazzjoni bejn l-Università u l-Istitut għall-Istudji Turistiċi qed tkompli tissaħħaħ u numru sabiħ ta' studenti li jigradwaw mill-ITS qed ikomplu l-istudji tagħhom fit-turiżmu fl-Università ta' Malta.

Il-Gvern għadu kemm ippreżenta Qafas għall-Assigurazzjoni tal-Kwalità fil-Qasam ta' l-Edukazzjoni Post-Sekondarja sabiex jiġi stabbilit l-ispazju għal dawk li jixtiequ jieħdu rwol aktar attiv fis-servizzi post-sekondarja f'Malta. Nerġa' ntenni li l-intenzjoni tagħna hija li naraw lil Malta tkompli tagħmel isem għaliha nnifisa bħala ċentru internazzjonali ta' kwalità fis-settur, u nkomplu noħolqu l-aħjar ambjent sabiex nattiraw aktar studenti u akkademiċi internazzjonali lejn pajjiżna.

Għal dan il-għan, il-Gvern se jwaqqaf forum ta' l-operaturi kollha li jipprovdu programmi ta' edukazzjoni avvanzata, kemm dawk pubbliċi kif ukoll dawk privati. Dan l-iżvilupp għandu jwassal biex is-settur privat ta' kwalità fl-edukazzjoni avvanzata jikber filwaqt li jinqatgħu l-abbużi ta' numri ta' operaturi li ma jixraqilhomx jissejħu istituzzjoni edukattiva.

6.4 Żgħażagħ

Mr. Speaker

Waqqafna l-Aġenzija Żgħażagħ li qed tassigura li l-perspettiva taż-żgħażagħ tkun integrata f'kull aspett tal-politika Nazzjonali. Din l-Aġenzija tamministra wkoll il-Programm Nazzjonali ta' *Empowerment* li jagħti liż-żgħażagħ opportunità jiżviluppaw il-ħiliet u t-talenti tagħhom permezz t'edukazzjoni mhux fomali. Matul is-sena d-dieħla se nkomplu ninvestu fl-operat ta' din l-Aġenzija.

Mr. Speaker

Numru sabiħ ta' żgħażagħ Maltin u Għawdxin jesperjenzaw u jitgħallmu l-mużika fil-baned tradizzjonali tagħna. Għaliex għaraf ir-rwol importanti li għandhom dawn is-Soċjetajiet fl-iżvilupp taż-żgħażagħ, fil-Programm Elettorali dan il-Gvern wiegħed li se jniedi skema ta' għajnuna finanzjarja għall-każini tal-baned biex tgħinhom fit-taħriġ u t-tagħlim mużikali taż-żgħażagħ. Din il-wegħda se nimplimentawha s-sena d-dieħla, u qed nallokaw 100,000 ewro għaliha.

6.5 Sport

Matul din is-sena tajna mal-5.5 miljun ewro f'assistenza lill-għaqdiet sportivi. Nedejna numru ta' skemi ġodda, estendejna l-iskema 20/20 għas-settur privat, u nedejna wkoll skema biex atleti Nazzjonali, u ta' klassi, ikunu jistgħu jidħlu fl-Armata fi programm apposta li jippermettilhom jagħmlu ammont ta' siegħat mill-ġurnata tax-xogħol tagħhom jitħarrġu fid-dixxiplina sportiva tagħhom.

Nedejna wkoll skema ta' Għotjiet għal Xiri ta' Tagħmir Sportiv fejn għaqdiet sportivi ngħataw lura 15.25 fil-mija fuq in-nefqa

ta' dan l-apparat mixtri għall-użu fit-taħriġ ta' l-atleti tagħhom, u erġajna ħriġna l-iskema ta' għotja ta' 15.25 fil-mija fuq xiri ta' roti, b'din ta' l-aħħar ibenefikaw mad-900 persuna għaliha.

Komplejna wkoll bl-iskema Turiżmu Sportiv biex ninċentivaw il-ħolqien ta' niċċa f'dan is-settur li tattira turisti lejn pajjiżna. B'dan il-mod l-isport jikkontribwixxi għall-ekonomija tal-pajjiż, filwaqt li jgħin biex l-attività sportiva ssir aktar sostenibbli. Fl-2010 din l-iskema attirat lejn pajjiżna turisti li xtraw 41,000 lejl t'akkomodazzjoni, kważi d-doppju ta' dak li ġibna fl-2009. Qed nistmaw li sa l-aħħar ta' din is-sena aktar minn 70,000 lejl t'akkomodazzjoni jkunu nxtraw minn turisti f'din l-iskema. Għas-sena d-dieħla, qed nallokaw 350,000 ewro biex inkomplu nattiraw aktar turiżmu sportiv.

Saħħaħna wkoll l-iskema ta' Inizjattivi Sportivi għall-Kunsilli Lokali bil-għan li nxettlu l-kultura sportiva fil-komunitajiet. Din is-sena pparteċipaw 29 Kunsill Lokali li organizzaw diversi attivitajiet sportivi u ta' eżerċizzju fiżiku fil-lokalitajiet tagħhom.

Mr. Speaker

Wasalna għal qabża oħra ta' kwalità sabiex l-isport ikompli jistabbilixxi ruħu fil-kultura Maltija. Mis-sena akkademika li jmiss, se nwaqqfu skola sekondarja speċjalizzata fl-isport. Din l-iskola se jattendu fiha atleti bniet u subien li, filwaqt li jingħataw taħriġ akkademiku fis-suġġetti kollha, ikollhom ukoll biżżejjed ħin biex jitħarrġu fid-dixxiplina sportiva rispettiva tagħhom, anke waqt il-ħin ta' l-iskola. Barra minn hekk, se jkollhom l-opportunità li jitgħallmu suġġetti akkademiċi relatati ma' l-isport. B'hekk, se nkunu qed nindirizzaw vojt li għandna fil-qasam sportiv sal-lum, fejn atleti promettenti jitilfu l-iżvilupp fiżiku u sportiv tagħhom minħabba nuqqas ta' ħin

għat-taħriġ waqt is-snin li fihom jattendu l-iskola sekondarja. Sabiex dan il-proġett jibda kif pjanat, qed nallokaw 100,000 ewro.

Qed nivvutaw ukoll 120,000 ewro għal boroż ta' studju fil-qasam sportiv bil-għan li dawk li jippromettu u jifilħu jkomplu jinvestu fil-ħiliet sportivi tagħhom anke barra minn pajjiżna.

Qed nallokkaw 350,000 ewro bejn il-Kunsill Malti għall-Isport u Transport Malta biex jaħdmu mar-rappreżentanti tad-dilettanti tal-*motorsport* biex jassisti fl-iżvilupp ta' korsa adegwata għat-taħriġ u kompetitzzjonijiet marbuta mal-*karting, mini motos, quad bikes, motards, scooters,* kif ukoll għal *tuning* ta' vetturi li jipparteċipaw fil-*hill climbs*.

Mr. Speaker

It-tfal u ż-żgħażagħ tagħna mimlija potenzjal, u aħna għandna d-dmir li ninvestu fihom biex jiżviluppaw lilhom innfushom. Hekk għamilna matul dawn l-aħħar snin fuq diversi fronti: l-edukazzjoni, fix-xogħol maż-żgħażagħ, fit-tagħlim ta' l-arti, kif ukoll fl-isports. Ir-riżultati pożittivi li qed jinkisbu jimlina determinazzjoni li dan inkomplu nagħmluh.

7. Il-familja u l-qasam soċjali

7.1 Il-qasam soċjali

Mr. Speaker

Il-familja hija l-qalba tas-soċjetà tagħna. Dak li tagħti l-familja ma jista' jagħtih ħadd. Xogħolna huwa li nsostnu lill-familji biex jagħtu l-aħjar lil uliedhom u 'l membri l-oħra tal-familja. L-għaqal, il-prudenza, u d-determinazzjoni li ħdimna biha jippermettulna nkomplu bl-impenn tagħna favur il-familji Maltin u Għawdxin.

F'dan il-Baġit, qed nipproponu li nżidu l-għajnuna diretta li tmur għand il-familji bit-tfal kif ukoll l-anzjani l-aktar vulnerabbli li tant ħadmu biex bnew 'il pajjiżna. Qed nipproponu wkoll numru ta' miżuri soċjali li jkomplu jseddqu x-xibka ta' solidarjetà li tħares lil dawk il-Maltin u l-Għawdxin li l-aktar għandhom bżonn.

Huwa għalhekk li n-nefqa fil-qasam soċjali minn Fondi Nazzjonali għal din is-sena laħqet 982.9 miljun ewro. Issa f'dan il-Baġit qed nipproponu li ntellgħu din in-nefqa b'37.9 miljun għal biljun u 20,000 ewro.

Żieda fl-anqas rata ta' *children's allowance*

Mr. Speaker

Il-Gvern jagħraf il-bżonn ta' sostenn lill-familji tagħna, l-aktar fil-kontribut kbir li jagħtu lis-soċjetà waqt it-trobbija tat-tfal. Għaldaqstant qed inżidu r-rata minima taċ-*Children's Allowance* b'€100 għal €350 fis-sena għal kull tifel u tifla. Dan b'investiment ta' 2.8 miljun ewro.

Tneħħija tal-liċenzja tat-televiżjoni

Mis-sena d-dieħla se nneħħu l-liċenzja tat-televiżjoni u b'hekk inwettqu wiegħda elettorali. Il-ġustizzja titlob li dawk li għandhom liċenzja b'lura mhix imħallsa se jintalbu jirregolarizzaw il-pożizzjoni tagħhom, fejn se tinħareġ skema biex ikunu jistgħu jagħmlu dan u b'hekk jevitaw li jħallsu multi addizzjonali. It-tneħħija ta' din il-liċenzja se tħalli madwar erba' miljun ewro għand il-familji tagħna.

Benefiċċji soċjali u l-COLA

Bħalma għamilna fl-aħħar baġit, kull benefiċċju se jiżdied bl-ammont tal-COLA. B'hekk, 112,000 benefiċjarju igawdu minn rata ogħla ta' benefiċċji. Dan japplika wkoll għall-eżami tal-mezzi tal-benefiċċji u għajnuniet mhux kontributorji, fosthom l-għajnuna supplimentari, il-benefiċċju ta' l-enerġija, u l-karta r-roża.

Dan qed nagħmluh biex ma jkunx hemm telfien ta' benefiċċji, partikolarment għall-pensjonanti li, minħabba ż-żieda fil-pensjoni, jitilfu l-benefiċċju tal-mard.

Sadanittant, intensifikajna l-impenn tagħna biex innaqsu l-abbuż fuq il-benefiċċji soċjali. Minn mindu waqqafna d-Dipartiment għall-Frodi u Investigazzjoni dwar Benefiċċji, instabu 'il fuq minn 4,340 każ ta' benefiċċji mhux dovuti Nistmaw li permezz ta' dan l-impenn pajjiżna seta' jinvesti 21.2 miljun ewro fuq f'dak li vera ghandhom bzonn il-familji Maltin u Għawdxin.

Il-pensjoni tar-romol

Ħames snin ilu ddeċidejna li armel jew armla li tiżżewweġ tibqa' ntitolata għal rata fissa ta' pensjoni tar-romol għall-ewwel ħames snin meta tiżżewweġ. Jidhrilna li l-limitu ta' ħames snin għandu jiżdied b'sena, kull sena, minn issa 'l quddiem. B'hekk, armel jew armla li baqgħet intitolata għal rata fissa ta' pensjoni tar-romol wara li żżewġet, mhux se titlef din il-pensjoni wara li tkun ilha aktar minn ħames snin li reġgħet iżżewġet.

Il- persuni b'diżabilità

Mr. Speaker

Għamilna passi kbar fil-qasam tad-diżabilità. Nifhmu wkoll li baqgħalna sfidi daqstant kbar, l-aktar fil-qasam tat-taħriġ u l-impjieg ta' persuni b'diżabilità severa kif ukoll f'servizz ta' sapport għal dawk il-persuni b'diżabilità li ma jkunux jistgħu jibqgħu jgħixu mal-familji tagħhom.

Minnbarra ż-żieda fl-għajnuna lil diversi għaqdiet volontarji f'dan is-settur, l-impenn tagħna lejn dan il-qasam se jissokta b'dawn il-miżuri:

1. Mis-sena d-dieħla, persuni b'diżabilità li jirċievu l–pensjoni tad-diżabilità severa, se jkunu jistgħu jaħdmu u jaqilgħu sal-paga minima bla ma jitilfu xejn mill-pensjoni tagħhom. Il-pensjoni tad-diżabilità severa m'għandiex sservi ta' diżinċentiv għax-xogħol imma għandha tkopri ftit mill-ispejjeż marbuta mad-diżabilità;

2. Minn ħames snin ilu meta persuna li tirċievi l-pensjoni tad-diżabilità severa tiżżewweġ, ma titlifx il-pensjoni minħabba d-dħul ta' żewġha għall-ewwel ħames snin taż-żwieġ. Issa se nneħħu l-limitu ħalli persuna

b'diżabiltà severa li tiżżewweġ ma titlef qatt il-pensjoni tagħha minħabba d-dħul tal-mara jew tar-raġel tagħha;

3. Se nżidu wkoll l-allokazzjoni lill-Aġenzija SAPPORT biex din tiftaħ servizz ġdid ġewwa Pembroke, fejn persuni b'diżabilità jingħataw aktar taħriġ u esperjenzi ta' xogħol. Se nibqgħu mpenjati wkoll li ngħinu fit-tmexxija ta' djar residenzjali, bħal Dar Pirotta, u issa wkoll Dar il-Wens u Dar l-Arka; u

4. Bħalissa l-Kummissjoni Nazzjonali Persuni b'Diżabilità qed tiffinalizza rapport dwar l-iżvilupp neċessarju f'pajjiżna biex persuni b'diżabilità severa jkollhom s-sapport bżonnjuż biex ma jiġux istituzzjonalizzati. Biex dan il-qasam jagħmel l-iżviluppi li hemm bżonn, il-Gvern qed jalloka s-somma ta' żewġ miljun ewro fuq perjodu ta' ħames snin, bis-somma għal din is-sena tkun ta' 400,000 ewro.

Aktar għajnuna lill-volontarjat

Mr. Speaker

Din hija s-sena Ewropea ddedikata lill-qasam tal-volontarjat. B'sodisfazzjon ngħid li f'Malta għandna numru impressjonanti ta' għaqdiet volontarji li qed jagħtu diversi servizzi lill-komunitajiet tagħna fl-oqsma soċjali, ambjentali, edukattivi, sportivi, u oħrajn. Żgur li diversi għaqdiet volontarji jirnexxilhom jgħinu persuni u familji vulnerabbli fejn l-iStat waħdu ma jasalx.

Fl-1994 il-Gvern kien waqqaf Fond bl-iskop li jkompli jsostni lil dawn l-għaqdiet fil-ħidma sfieqa tagħhom bħala parti mill-istrateġija ta' inklużjoni soċjali. Minn mindu twaqqaf, ingħataw

'il fuq minn 26 miljun ewro għajnuna finanzjarja lil dan is-settur importanti, li ssarfu f'għajnuna lil eluf ta' familji u persuni vulnerabbli.

Irridu nkomplu nsaħħu lil dan is-settur. Għalhekk, wara li għal din is-sena konna allokajna 2.4 miljun ewro għal dan il-Fond, qed nipproponu żieda ta' b'nofs miljun ewro għas-sena d-dieħla.

Qed nitlob lill-Kamra biex tieħu Tabella 7.1, li telenka lista tal-kontribuzzjonijiet lill-organizzazzjonijiet volontarji fl-2011, bħala moqrija.

Tabella 7.1 Kontribuzzjonijiet lill-Organizzazzjonijiet Volontarji fl-2011

Organizzazzjoni Volontarja	Kontribuzzjonijiet fl-2011 (€)
Dar Merħba Bik	80,000
Dar Nazareth	50,000
Dar Suret il-Bniedem	130,000
Jeanne Antide Home	90,000
Dar Qalb ta' Ġesu	100,000
Cana Movement	70,000
Caritas: New Hope	390,000
Caritas: Shelter Females	70,000
Caritas: Shelter Males	70,000
Dar Ġużeppa Debono	5,000
Dar il-Kaptan	250,000
Mid-Dlam għad-Dawl	10,000
Equal Partners Foundation	20,000
Fondazzjoni Wens:Ind. Living	10,000
Fondazzjoni Wens:Fond. Wens	57,000
Fra Diego Day Care Centre	28,500

Inspire	60,000
St. Jeanne Antide Foundation	35,000
Malta Guide Dogs Found.	9,000
Muscular Dystrophy Group	15,000
Oasi	140,000
Osanna Pia Home	130,000
Paolo Freire Institute	20,000
Richmond Foundation: Villa Chelsea	147,000
Richmond Foundation: Supported Housing Scheme	25,000
SAS - Azzjoni Kattolika	5,000
SOS Malta	40,000
Victim Support Malta	14,000
YMCA: Social Work Programme	120,000
L-Arka	183,000
WOW-Being	25,000
WAW Support Group	1,000
Total	**2,399,500**

Il-qasam tad-*djar*

Mr. Speaker

Fil-qasam tad-djar, il-politika tal-Gvern tippromovi li kulħadd isir sid ta' daru. Fejn dan mhux possibbli tassisti persuni vulnerabbli biex ikollhom dar diċenti. Nemmnu li jeżisti rwol akbar għall-privat fil-provediment t'akkomodazzjonijiet għall-kiri.

L-Awtorità tad-Djar għandha diversi skemi li jgħinu lill-familji fil-bżonn itejbu l-kundizzjonijiet tal-post fejn jgħixu. Għandha skemi oħra li jagħtu sussidju fuq il-kera lil min jikri mill-privat, skemi għall-ewwel xerrejja, jew li għandhom bżonn post alternattiv bil-kera mingħand il-Gvern. Mill-2008 'l hawn

irranġajna mal-1,800 dar b'investiment ta' 4 miljun ewro permezz ta' skemi għall-irranġar.

L-Awtorità toffri wkoll sussidju fuq il-kera mill-privat. Minn din l-iskema ta' madwar miljun ewro fis-sena jibbenefikaw mal-1,200 familja fis-sena. Issa se nagħmlu pass ieħor. L-Awtorità tad-Djar se tippermetti li sidien jirreġistraw ma' l-Awtorità proprjetà li huma jkunu lesti jikru, taħt ċerti kundizzjonijiet ta' l-istess Awtorità, lill-familji li jikkwalifikaw għas-sussidju fuq il-kera. Il-kirjiet reġistrati taħt din l-iskema se jibbenefikaw minn rata preferenzjali ta' *final witholding tax* fuq il-dħul mill-kera ta' 10 fil-mija. B'hekk insaħħu l-iskema li diġà tħaddem l-Awtorità filwaqt li tagħti aktar serħan il-moħħ kemm lis-sidien kif ukoll lill-inkwilini.

Se nibqgħu naħdmu fuq inizjattivi ta' għajnuna lil min jixtri l-ewwel dar billi, fost l-oħrajn, niffaċilitaw l-pagament ta' self għax-xiri. Qed tingħata għajnuna wkoll għall-bini, irranġar, u tkomplija ta' l-ewwel residenza. Din ta' l-aħħar tibqa' dejjem popolari b'medja ta' 350 applikazzjoni fis-sena, bi spiża ta' 3.5 miljun ewro f'dawn l-aħħar erba' snin.

Skema biex aktar familji jsiru sidien ta' djarhom

Mr. Speaker

Il-Gvern se jkompli jgħin lill-familji sabiex isiru sidien ta' djarhom.

Matul din is-sena bdejna proċess biex nħallsu lis-sidien oriġinali ta' artijiet li ġew esproprjati fis-sebgħinijiet u t-tmeninijiet, u li ngħataw biex jinbnew id-djar fil-*Home Ownership Schemes*. B'investiment ta' ħames miljun ewro fl-aħħar sentejn madwar 500 familja saru sidien ta' djarhom wara iżjed minn 30 sena fuq konvenju.

Issa jmiss pass iehor.

Huwa kkalkulat li hawn mat-3,000 familja li mhumiex sidien ta' djarhom għax għadhom jgħixu f'abitazzjoni mibnija mill-Gvern fuq art esproprijata wara l-Gwerra b'titlu ta' pussess u użu.

Il-Gvern jimpurtah minn dawn il-familji, bħalma jimpurtah mill-familji ta' dawk l-eredi tas-sidien oriġinali tal-bini li kien twaqqa' fil-gwerra.

Għalhekk qed nallokaw 1.8 miljun biex id-Dipartiment ta' l-Artijiet jikkapitalizza l-kera t'akkwist li ilha titħallas għal dawn l-aħħar għexieren ta' snin. Għandna madwar 2,800 residenza fil-Belt u l-Kottonera, u se nagħtu l-possibbiltà lill-familji li jgħixu fihom biex jixtru l-abitazzjoni tagħhom.

7.2 L-aħjar servizz tas-saħħa għal kulħadd

F'pajjiżna, il-qasam tas-saħħa huwa sostenn għall-familji Maltin. Kull min jiġi bżonn is-servizzi tas-saħħa pubbliċi jaf xi jfissru. Dawn is-servizzi, flimkien ma' dawk offruti mit-tabib tal-familja fid-djar tagħna u operaturi oħra fil-privat, huma parti mis-sisien li jħarsu t-tessut soċjali ta' pajjiżna.

L-investiment fil-qasam tas-saħħa jarah kulħadd. Kull familja taf b'xi ħadd li gawda minn dan l-investiment. Irridu l-aqwa l-aħjar servizz tas-saħħa għall-familji Maltin u Għawdxin.

In-nefqa f'dan is-settur qegħda dejjem tikber. Għas-sena li ġejja qed nallokaw 37.6 miljun ewro aktar minn din is-sena, b'nefqa totali ta' 415.9 miljun ewro.

Kura tal-kanċer

Stabbilixxejna l-kura tal-kanċer bħala prijorità ewlenija. Din hija marda li qed tmiss il-familji kollha tagħna u jeħtieġ sforz nazzjonali biex niġġielduha.

L-istrateġija fil-"Pjan Nazzjonali għall-Kanċer" tiffoka fuq il-bżonnijiet tal-pazjenti u tal-familjari tagħhom. Dan il-Pjan għandu l-iskop li jnaqqas l-inċidenza tal-kanċer, u li jassigura kwalità ta' ħajja aħjar għall-pazjenti permezz ta' servizzi ta' l-ogħla livell.

Il-programm nazzjonali ta' *Breast Screening* issa qiegħed fir-raba' sena tiegħu. Dan il-Programm qed iwassal għall-identifikazzjoni minn kmieni tal-kanċer tas-sider b'riżultati pożittivi.

Is-sena d-dieħla, se nagħmlu pass ieħor kbir 'il quddiem f'programm ta' *colorectal screening*. Dan il-Programm ġdid huwa ntiż biex jidentifika kanċer fl-aktar stadju bikri tiegħu biex b'hekk jiġu evitati mwiet relatati. Beda l-bini taċ-Ċentru ta' l-Onkoloġija fl-Isptar Mater Dei li se jilqa` 74 pazjent bħala *in-patients* u 22 pazjent ieħor fid-*day care*. Dan iċ-Ċentru għandu jilqa' l-ewwel pazjenti f'nofs l-2013.

Sakemm jitlesta dan iċ-Ċentru ġdid, komplejna ntejbu s-servizzi fl-Isptar Sir Paul Boffa. Matul din is-sena, ftaħna sala ta' kura paljattiva f'dan l-isptar u estendejna s-servizzi tal-kura paljattiva fil-komunità. Investejna fil-bini ta' *bunker* u f'*linear accelerator* ġodda. Dan l-apparat beda jitħaddem fil-ġimgħat li għaddew, b'beneficcji kbar għall-pazjenti u l-ħaddiema.

Aktar operazzjonijiet u tnaqqis fil-*waiting lists* bi sħubija mal-privat

Mr. Speaker

Mira ewlenija fil-qasam tas-saħħa hija li jiżdiedu l-operazzjonijiet, kif ukoll li tonqos il-lista ta' nies jistennew operazzjoni. Din hija sfida kbira. Ir-riżultati li qed niksbu jixhdu l-isforzi tal-Gvern u l-ħaddiema kollha tas-settur tas-saħħa qed iħallu l-frott.

Fl-aħħar sena sħiħa ta' l-isptar San Luqa saru 32,764 operazzjoni. Fl-2010, saru 41,795 operazzjoni, żieda ta' 9,031 operazzjoni. L-indikazzjonijiet huma li din is-sena se tkun aħjar.

Naturalment m'aħniex se nieqfu hawn. Ilħaqna ftehim mas-settur privat, partikolarment fuq *PET Scans*, operazzjonijiet bħal tal-katarretti, u oħrajn biex b'hekk inkomplu nnaqsu ż-żmien ta' stennija. Is-sena d-dieħla se niffukaw ukoll fuq l-operazzjonijiet tal-*hip replacements*.

Illum fl-Isptar Mater Dei, qed nagħmlu operazzjonijiet ta' l-ogħla livell. Għandna professjonisti li qed jagħmlu mill-Isptar Mater Dei sptar ta' kwalità li tħabbatha ma' l-aqwa sptarijiet fl-Ewropa. Qed nidħlu f'arranġamenti ma' konsulenti li jaħdmu f'uħud mill-aqwa sptarijiet fl-Ewropa biex dawn joffru servizzi fl-isptar tagħna. B'hekk inkunu nistgħu nwessgħu n-numru ta' servizzi offruti fl-isptarijiet tagħna. Insemmi wkoll il-*Foundation Programme* fejn tobba Maltin qed jagħżlu li jibqgħu jistudjaw f'Malta, kif ukoll tobba barranin qed jiġu jistudjaw ġewwa pajjiżna.

Mediċini u l-ispiżjar ta' l-għażla tiegħek

Fil-qasam tal-mediċini, qed nagħmlu riforma ta' l-iskedi ħamsa u tnejn biex mijiet ta' persuni li jbaghtu minn kundizzjonijiet kroniċi, u li s'issa m'għandhomx għajnuna biex jixtru l-mediċini tagħhom, ikunu jistgħu jibbenefikaw minn numru ta' mediċini b'xejn.

Se nkomplu nestendu l-iskema ta' l-Ispiżerija ta' l-Għażla Tiegħek. Ftit tal-ġranet ilu żidna 15-il spiżerija oħra fin-naħa t'isfel ta' Malta li bejniethom qed jaqdu 4,000 persuna oħra. B'hekk 60,000 persuna qed jinqdew minn 129 spiżerija ta' l-għażla tagħhom.

Kura primarja

Mr. Speaker

Malta għandha servizzi ta' kura primarja mill-aqwa permezz tat-tabib tal-familja. Dan huwa servizz privat, li permezz tiegħu l-familji Maltin jirċievu servizz ta' tabib f'darhom stess. Ftit li xejn napprezzaw il-valur ta' dan is-servizz. Il-Gvern determinat li jsaħħaħ is-servizzi mogħtija miċ-Ċentri tas-Saħħa b'mod li jikkumplimentaw is-servizz privat tat-tabib tal-familja.

Għal dan il-għan, numru ta' Ċentri tas-Saħħa qed jiġu rranġati biex it-tabib tal-familja jsib fiċ-Ċentri tas-Saħħa dawk is-servizzi li jistgħu jgħinuh jagħti l-aqwa servizz lill-familji Maltin u Għawdxin.

Fil-promozzjoni tas-saħħa, minbarra numru ta' kampanji edukattivi u informattivi biex ilkoll nieħdu ħsieb saħħitna, ġiet mnedija politika nazzjonali tal-ħajja sesswali. Is-sena d-dieħla se nniedu strateġija dwar il-prevenzjoni ta' l-obesità fl-etajiet kollha.

Saħħa mentali

Mr. Speaker

Il-qasam tas-saħħa mentali se jagħmel pass kbir ’l quddiem permezz tal-Att dwar is-Saħħa Mentali, li għadda mill-istadju tal-ewwel qari fil-Parlament ftit tal-ġimgħat ilu. Fl-aħħar tliet snin, komplejna nifirxu fil-komunità l-kura għas-saħħa mentali u llum għandna madwar 130 professjonist jaħdmu fil-komunità f’dan il-qasam. Frixna s-servizzi f’40 lokalità u nfetħu tliet *day centres* ġodda fiż-Żejtun, Raħal Ġdid, u l-Furjana biex issa għandna ħames *day centres* ta’ dan it-tip. Dan minbarra li ftaħna *clinics* għall-kura ta’ saħħa mentali f’Raħal Ġdid, Ħal Kirkop u l-Furjana.

Dawn is-servizzi u oħrajn qed igħinu biex anqas persuni qed ikollhom bżonn jidħlu fl-Isptar Monte Carmeli, u ż-żmien li jdumu fl-isptar meta jidħlu naqas konsiderevolment.

Għas-sena d-dieħla qed nallokaw 450,000 ewro biex dan is-servizz ikompli jinfirex fil-komunità, u niftħu *day centre* u klinika oħra ġewwa l-Gżira. Hemm il-ħsieb ukoll li dan is-servizz jiġi estiż fil-Mosta, ir-Rabat, u Birkirkara.

Permezz ta’ l-Awtorità tad-Djar, qed jiġu allokati numru ta’ *flats* għal skema ta’ *supportive housing*. Fi *flats* bħal dawn joqgħodu numru ta’ pazjenti li jistgħu joħorġu mill-Isptar Monte Carmeli.

Barra minn hekk, wara li din is-sena twaqqaf *Crisis Intervention Team,* saru għadd t’interventi f’każijiet ta’ kriżi marbuta ma’ problemi ta’ saħħa mentali. Matul is-sena li ġejja se nkomplu nsaħħu dan is-servizz u għalhekk se nallokaw 100,000 ewro.

Se nwaqqfu wkoll servizz ġdid immirat għal adolexxenti bi problemi ta' saħħa mentali biex dawn ukoll jibdew jingħataw il-kura fil-komunità.

7.3 L-anzjani

Mr. Speaker

L-anzjani li bnew il-kwalità tal-ħajja li ngawdu llum u s-soċjetà hija fid-dmir li b'kull mod possibbli tassigura li l-anzjani jibqgħu fiċ-ċentru tas-soċjetà Maltija. Il-Gvern adotta politika li jinċentiva l-parteċipazzjoni attiva fl-oqsma kollha tas-soċjetà. Illum eluf ta' anzjani qed jibqgħu jaħdmu mingħajr ma jitilfu mill-pensjoni tagħhom. Mijiet ta' anzjani jagħtu kontribut kbir lis-soċjetà fil-parroċċi, fil-Kunsill Lokali, f'għaqdiet volontarji, kif ukoll fuq Bordijiet pubbliċi. Is-servizz ta' trasport pubbliku sussidjat u mifrux ma' Malta u Għawdex qed jippermetti lill-anzjani aċċess għall-ibliet u l-rħula kollha. L-anzjani huma fuq kollox riżors kbir. Għandna nħarsu lejn in-numru dejjem jikber ta' anzjani mhux biss bħala sfida iżda anke bħala opportunità.

Il-politika tal-Gvern f'dan is-settur tissarraf f'kull miżura li żżid il-parteċipazzjoni ta' l-anzjani fl-oqsma kollha tas-soċjetà Maltija, b'inizjattivi speċjali għal dawk l-anzjani li l-aktar jeħtieġu appoġġ. Din il-politika se tkompli tissaħħaħ ukoll permezz ta' dawn il-miżuri:

1. Għal sena oħra, il-pensjonanti se jieħdu ż-żieda sħiħa tal-għoli tal-ħajja;

2. L-età ġġib magħha sfidi kbar biex l-anzjani jibqgħu jgħixu ħajja indipendenti fil-djar tagħhom. Biex ngħinu lill-anzjani jibqgħu jgħixu fi djarhom b'mod indipendenti, se nagħtu għotja ġdida ta' €300 fis-sena lil kull anzjan u anzjana li għalqu 80 sena, u li jgħixu fi

djarhom jew mal-familja tagħhom. Din l-inizjattiva se tiswa 3.5 miljun ewro u, minnha se jibbenefikaw kważi 12,000 anzjan u anzjana. B'hekk, b'din l-għotja u ż-żieda sħiħa għall-għoli tal-ħajja, kull anzjan fuq 80 sena se jkollu aktar minn €10 fil-ġimgħa żieda;

3. Mill-1 ta' Jannar 2012 se titneħħa l-VAT fuq servizzi ta' *private nursing* u *home help* offruti mis-settur privat lill-anzjani li jkollhom bżonn fid-djar privati tagħhom;

4. Ftit tas-snin ilu introduċejna ħelsien mit-taxxa tad-dħul lill-familjari t'anzjani li qed jgħinu lill-ġenituri tagħhom jgħixu fi djar ta' l-anzjani privati. Mis-sena d-dieħla se nżidu din l-inizjattiva b'500 ewro għal 2,500 ewro;

5. Se nkomplu fuq dak li għamilna fis-snin preċedenti fil-pensjonijiet tas-servizz, u se nwessgħu b'€200 oħra din il-miżura. L-ispiża totali hija ta' miljun ewro; u

6. Anzjani u persuni li mhumiex taxxabli li jħallsu l-15 fil-mija *withholding tax* se jibdew jingħataw rifużjoni tat-taxxa li jkunu ħallsu mingħajr ma jimlew formola tat-taxxa.

Il-kura ta' l-anzjani

Fil-qasam tal-kura ta' l-anzjani, it-talba għal aktar akkomodazzjoni qiegħda dejjem tikber. Kif ħabbarna, l-Isptar Zammit Clapp se jibda jservi bħala *Nursing Home* u, bħalissa għaddej ix-xogħol neċessarju.

Wara l-investiment li sar fil-Blokk Ġwanni Pawlu II fir-Residenza ta' San Vinċenz de Paule, li qed tilqa' fiha 144 resident, is-sena d-dieħla se jitkompla programm ta' xoghol biex aktar swali jiġu rranġati.

Il-Gvern identifika wkoll art ġewwa Birkirkara biex tinbena dar ta' l-anzjani ġdida fuq l-istess linji tad-dar ta' l-anzjani fil-Mellieħa. Se jibda b'mod immedjat il-process ta' applikazzjoni mal-MEPA.

Barra minn hekk, qed inkomplu nixtru numru ta' sodod mingħand is-settur privat biex inżidu n-numru ta' postijiet għall-anzjani li għandhom bżonn dan is-servizz.

Wara li nedejna l-proġett pilota tan-*Night Shelter* fiż-Żejtun, wessajna dan is-servizz fil-Mellieħa wkoll, u bħalissa għaddejjin diskussjonijiet ma' entitajiet tal-Knisja u ma' Kunsilli Lokali bil-għan li jinfethu aktar *Night Shelters* f'lokalitajiet oħra.

Se nkomplu ninvestu f'Ċentri ta' Matul il-Jum għall-anzjani. Din is-sena ftaħna ċentri ġodda ġewwa l-Mellieħa u l-iMsida. Sal-lum, għandna 18-il ċentru mxerrdin f'Malta, li fihom jipparteċipaw b'mod regolari madwar 1,500 anzjan u anzjana. Għas-sena d-dieħla qed nallokaw 118,000 biex jinfetħu żewġ ċentri oħra.

Il-kura tad-dimenzja

Mr. Speaker

Id-dimenzja hija kundizzjoni li qed tolqot numru dejjem akbar ta' anzjani. Huwa għalhekk li pajjiżna llum għandu strateġija nazzjonali dwar id-dimenzja. Din l-istrateġija tat bidu għal numru t'inizjattivi importanti, fosthom:

- Blokk ġdid f'San Vinċenz de Paule bi swali *dementia friendly*;
- Taħriġ għal ħaddiema u *carers* li jaħdmu fil-qasam tad-dimenzja;

- *Day Respite* għall-pazjenti mill-komunità li jbatu mid-dimenzja;

- Servizz mill-*memory clinic* ta' l-Isptar Karen Grech għal persuni li jbatu bid-demenzja;

- *Helpline* għall-pubbliku, bil-kollaborazzjoni tal-*Malta Dementia Society*; u

- Pubblikazzjoni ta' ktieb edukattiv għat-tfal dwar id-dimenzja fil-qraba.

Il-Gvern huwa mpenjat li jkompli jipprovdi kura, u li jgħin lil dawk li jbatu minn din il-kundizzjoni. Qed nallokaw 200,000 biex jibdew jingħataw mediċini tad-demenzja b'xejn.

7.4 Pulizija

F'dan il-Baġit se nkomplu ninvestu u narmaw aktar fil-Korp tal-Pulizija. Għalina l-ġlieda kontra d-delinkwenza u l-illegalità tibqa' prijorità u, għalkemm rajna kontroll u konfront aqwa tal-kriminalità jibqa' kontinwament l-bżonn ta' aktar strumenti għad-dispożizzjoni tiegħu. Għalhekk kif diġà sar fis-snin li għaddew, anke f'din is-sena se nassiguraw li l-Korp jkompli jiġi armat b'apparat ġdid u modern, vetturi ġodda u għodod teknoloġikament avvanzati li jgħinu direttament fil-ġlieda kontra l-kriminalità.

Il-kontinwazzjoni tal-bini ta' l-Akkademja tal-Pulizija ġdida tibqa' prijorità. It-taħriġ tal-membri u tar-rekluti li kull sena qed jidħlu jibqa' wieħed vitali u determinanti. Dan ikompli jassigura suċċess akbar f'dinja li qiegħda tinbidel l-ħin kollu b'organizzazzjonijiet kriminali li joperaw mhux f'pajjiż wieħed iżda f'diversi f'daqqa. Il-vot kapitali għall-bini ta' l-Akkademja se jiżdied b'600,000 ewro.

8. Konklużjoni

Mr Speaker

Dan huwa l-pjan tagħna sabiex naffaċċjaw il-maltemp li għaddej madwarna.

Dan il-Baġit li, f'isem il-Gvern, qed inressaq quddiem din il-Kamra llejla jinġabar f'dawn l-ħames miri ewlenin:

- irridu nassiguraw l-istabilità ta' pajjizna;
- irridu nħarsu u nkattru x-xogħol għall-ħaddiema tagħna;
- irridu li uliedna u l-poplu tagħna jiżviluppaw il-ħiliet kollha tagħhom;
- irridu nsebbħu u nħarsu l-ambjent ta' pajjiżna; u
- irridu nħarsu lill-familji tagħna u lill-persuni vulnerabbli.

F'dan kollu għażilna li nkunu prudenti, iffukati, dixxiplinati u responsabbli. Ma rridux inżarmaw dak li bena l-poplu tagħna. Għażilna li nagħmlu s-sewwa u dak li pajjiżna għandu bżonn.

Flimkien ma' dawn il-valuri aħna gwidati mill-fiduċja kbira li għandna fil-poplu tagħna u f'pajjiżna.

Iva, Mr Speaker, il-poplu Malti huwa poplu kapaċi, poplu bieżel u poplu għaqli. Aħna nemmnu fil-poplu tagħna u nemmnu f'pajjiżna.

Mr Speaker

Dan il-baġit jipprovdi t-tmexxija soda li pajjiżna għandu bżonn biex jiffaċċja kull sfida li hemm tistenniena. Il-Gvern ċert li b'għaqal u b'serjetà se nirbħu l-maltemp li d-dinja tinsab fih.

Appendiċi A

STATEMENT A

DĦUL 2011 : ESTIMU RIVEDUT IMQABBEL MAL-ESTIMU APPROVAT

SORS		ESTIMU APPROVAT €	ESTIMU RIVEDUT €	BIDLA + €	 - €	RIMARKI
DĦUL MIT-TAXXI						
Diretti -	Taxxa tad-Dħul	821,400,000	821,400,000	-	-	
	Sigurta' Soċjali	586,175,000	586,175,000	-	-	
Indiretti -	Dwana u Sisa	208,545,000	207,900,000	-	645,000	Id-dħul mis-sisa fuq it-tabakk mistenni jkun anqas mill-istima oriġinali.
	Liċenzji, Taxxi u Multi	239,025,000	231,598,000	-	7,427,000	In-tnaqqis mistenni fid-dħul mit-taxxa fuq dokumenti u trasferimenti u l-liċenza ta' Ċirkolazzjoni mistenni jkun parzjalment ikkumpensat minn żieda fid-dħul mit-taxxa fuq ir-reġistrazzjoni ta' vetturi.
	Taxxa fuq il-Valur Miżjud	538,225,000	536,725,000	-	1,500,000	Stimi riveduti ibbażati fuq id-dħul attwali jindikaw xejra 'l isfel mill-istima oriġinali ta' dħul minn dan is-sors.
DĦUL TOTALI MINN DĦUL MIT-TAXXI		**2,393,370,000**	**2,383,798,000**		**9,572,000**	

STATEMENT A

DĦUL 2011 : ESTIMU RIVEDUT IMQABBEL MAL-ESTIMU APPROVAT

SORS	ESTIMU APPROVAT	ESTIMU RIVEDUT	BIDLA		RIMARKI
			+	-	
	€	€	€	€	
DĦUL IEĦOR					
Drittijiet ta' Uffiċċju	38,654,000	38,911,000	257,000	-	Id-dħul, partikolarment mill-Eko-Kontribuzzjoni u liċenzi tat-televiżjoni, mistenni jkun anqas minn dak previst. Dan it-tnaqqis se jkun ikkumpensat minn dħul akbar mid-Drittijiet għal Passaporti u Ħlas tal-Qrati.
Ħlas lura lid-Dipartimenti	28,832,000	36,957,000	8,125,000	-	Dan l-ammont jirrappreżenta d-differenza fl-ispiża tal-pensjoniijiet jew *gratuities* ta' ex-uffiċjali pubbliċi li kienu ġew impjegati b'mod permanenti ma' Entitajiet Governattivi.
Korporazzjonijiet Pubbliċi	815,000	815,000	-	-	
Bank Ċentrali ta' Malta	45,000,000	48,000,000	3,000,000	-	Il-profitti tal-Bank għall-2010 li ġew mgħoddija lill-Gvern kienu akbar dak previst.
Kera	28,775,000	24,262,000	-	4,513,000	Id-dħul mill-kera ta' postijiet għall-kummerċ mistenni jkun inqas mill-istima oriġinali.
Profitti minn Investimenti	12,500,000	13,500,000	1,000,000	-	Minħabba l-attivita' irreġistrata, id-dħul mid-*dividends* mistenni jkun aktar minn dak previst.
Ħlas lura u nteressi fuq self mogħti mill-Gvern	1,757,000	1,757,000	-	-	

STATEMENT **A**

DĦUL 2011 : ESTIMU RIVEDUT IMQABBEL MAL-ESTIMU APPROVAT

SORS	ESTIMU APPROVAT	ESTIMU RIVEDUT	BIDLA +	BIDLA -	RIMARKI
	€	€	€	€	
Għotjiet Barranin	221,924,000	117,485,000	-	104,439,000	Ir-rimbors kif stmat oriġinarjament taħt il-Fondi Strutturali (Programmi għall-2007- 2013) u l-Fond ta' Koeżjoni (Programmi għall-2007- 2013) mhux mistenni jseħħ kollu. Ir-rimbors ikompli tul iż-żmien tal-programmi.
Dħul mixxellanju	20,073,000	30,249,000	10,176,000	-	Id-dħul mistenni jkun iktar minn dak previst minħabba ħlas konness mal-ftehim ta' *concessions* tas-*super yacht yard*, kif ukoll minħabba dħul akbar minn dak previst mill-bejgħ b'irkant ta' Stock tal-Gvern ta' Malta.
DĦUL TOTALI MINN DĦUL IEĦOR	**398,330,000**	**311,936,000**		**86,394,000**	
TOTALI TA' DĦUL RIKORRENTI	**2,791,700,000**	**2,695,734,000**		**95,966,000**	

STATEMENT A

DĦUL 2011 : ESTIMU RIVEDUT IMQABBEL MAL-ESTIMU APPROVAT

SORS	ESTIMU APPROVAT	ESTIMU RIVEDUT	BIDLA		RIMARKI
			+	-	
	€	€	€	€	
DĦUL MHUX ORDINARJU					
Dħul minn bejgħ ta' ishma	-	-	-	-	
Sinking Funds ta' self lokali kkonvertit	9,560,000	9,622,000	62,000	-	
Self Lokali	570,000,000	570,000,000	-	-	
DĦUL TOTALI MINN DĦUL MHUX ORDINARJU	**579,560,000**	**579,622,000**	**62,000**		
DĦUL GLOBALI	**3,371,260,000**	**3,275,356,000**		**95,904,000**	

STATEMENT B

NEFQA RIKORRENTI 2011: ESTIMU RIVEDUT IMQABBEL MAL-ESTIMU APPROVAT

VOT	ESTIMU APPROVAT €	ESTIMU RIVEDUT €	BIDLA + €	BIDLA - €	RIMARKI
1 Uffiċċju tal-President	2,245,000	2,537,000	292,000	-	Mistennija żieda fin-nefqa fil-kategorija tal-Operat u Manutenzjoni, primarjament taħt *Improvement to Property*.
2 Kamra tad-Deputati	3,459,000	3,544,000	85,000	-	
3 Uffiċċju tal-*Ombudsman*	500,000	500,000	-	-	
4 Uffiċċju Nazzjonali tal-Verifika	2,200,000	2,200,000	-	-	
5 Uffiċċju tal-Prim Ministru	27,000,000	31,623,000	4,623,000	-	Mistennija nefqa akbar mill-istima oriġinali taħt il-kategorija tal-Operat u Manutenzjoni (primarjament fuq *Contractual Services* u *Incidental Expenses*), il-kategorija tal-Programmi u Inizjattivi u l-kategorija tal-Kontribuzzjonijiet lill-Entitajiet Governattivi (primarjament fil-Kontribuzzjoni lill-*Industrial Projects and Services Ltd* u l-*Malta Council for Science and Technology*).
6 Kummissjoni dwar is-Servizz Pubbliku	471,000	481,000	10,000	-	
7 Forzi Armati ta' Malta	40,630,000	40,311,000	-	319,000	Mhux mistenni li jintużaw il-fondi kollha vvutati fil-kategorija tal-Pagi u Salarji, u *Transport* u *Contractual Services* taħt il-kategorija tal-Operat u Manutenzjoni.

STATEMENT B

NEFQA RIKORRENTI 2011: ESTIMU RIVEDUT IMQABBEL MAL-ESTIMU APPROVAT

VOT		ESTIMU APPROVAT €	ESTIMU RIVEDUT €	BIDLA + €	BIDLA - €	RIMARKI
8	Turiżmu u Kultura	46,469,000	47,022,000	553,000	-	Nefqa akbar mistennija taħt il-kategorija tal-Programmi u Inizjattivi fuq *Arts and Culture Events* u *European Capital of Culture* se tkun ikkumpensata parzjalment minn infiq anqas fil-kategorija tal-Kontribuzzjonijiet lill-Entitajiet Governattivi.
9	Xogħol u Relazzjonijiet Industrijali	1,276,000	1,226,000	-	50,000	
10	Gvern Lokali	33,038,000	33,031,000	-	7,000	
11	Konsumatur u Kompetizzjoni	1,944,000	1,929,000	-	15,000	
12	Informazzjoni	1,331,000	1,331,000	-		
13	Stamperija tal-Gvern	1,446,000	1,436,000	-	10,000	
14	Uffiċċju Elettorali	2,210,000	5,975,000	3,765,000	-	L-ispiża taħt *Electoral Commission Activities* kienet akbar mill-istima oriġinali minħabba ir-Referendum Nazzjonali f'Mejju 2011.

STATEMENT B

NEFQA RIKORRENTI 2011: ESTIMU RIVEDUT IMQABBEL MAL-ESTIMU APPROVAT

	VOT	ESTIMU APPROVAT €	ESTIMU RIVEDUT €	BIDLA + €	BIDLA - €	RIMARKI
15	Ministeru tal-Affarijiet Barranin	26,748,000	27,786,000	1,038,000	-	Fondi approvati kienu ttrasferiti fil-kategorija tal-Pagi u Salarji biex ikopru r-remunerazzjoni tal-impjegati fl-ambaxxati. Iż-żieda mistennija fin-nefqa taħt il-kategorija tal-Operat u Manutenzjoni fuq *International Memberships* se tkun ikkumpensata parzjalment minn reviżjoni fil-kontribuzzjoni ta' Malta lit-*10th European Development Fund*.
16	Ministeru għal Għawdex	56,954,000	57,955,000	1,001,000	-	Jinħtieġu fondi addizzjonali taħt il-kategorija tal-Operat u Manutenzjoni primarjament biex ikopru l-ispejjeż fuq *Utilities* u *Contractual Services*.
17	Ministeru għall-Infrastruttura, Trasport u Komunikazzjoni	45,825,000	51,190,000	5,365,000	-	Hija mistennija nefqa akbar taħt il-kategorija tal-Programmi u Inizjattivi primarjament minħabba pagamenti tal-*Public Service Obligation - Public Transport* u l-*Public Service Obligation - Inter-Island Transportation*.
18	Diviżjoni tar-Reġistru Pubbliku u tal-Artijiet	2,397,000	2,602,000	205,000	-	Fondi approvati kienu ttrasferiti fil-kategorija tal-Pagi u Salarji.
19	Ministeru għar-Riżorsi u Affarijiet Rurali	81,415,000	84,754,000	3,339,000	-	Nefqa akbar taħt il-kategorija tal-Operat u Manutenzjoni (primarjament fuq *Transport* u *Incidental Expenses*) u l-kategorija tal-Programmi u Inizjattivi (primarjament taħt *Agriculture Support Scheme*, *Solid Waste Management Strategy* u *Renewable Energy Initiatives*) hija mistennija li tkun ikkumpensat parzjalment minn nefqa anqas taħt il-kategorija tal-Pagi u Salarji.

STATEMENT B

NEFQA RIKORRENTI 2011: ESTIMU RIVEDUT IMQABBEL MAL-ESTIMU APPROVAT

VOT	ESTIMU APPROVAT €	ESTIMU RIVEDUT €	BIDLA + €	BIDLA - €	RIMARKI
20 Ministru tal-Edukazzjoni, Xogħol u l-Familja	188,039,000	202,848,000	14,809,000	-	Fondi approvati kienu ttrasferiti fil-kategorija tal-Pagi u Salarji. In-nefqa taħt il-kategorija tal-Programmi u Inizjattivi mistennija tkun akbar mill-istima oriġinali, primarjament minħabba l-pagament ta' *Energy Support Measures*. Hija mistennija wkoll żieda fin-nefqa taħt il-kategorija tal-Kontribuzzjonijiet lill-Entitajiet Governattivi, primariament lill-Universita' ta' Malta.
21 Edukazzjoni	143,254,000	146,858,000	3,604,000	-	Fondi approvati kienu ttrasferiti fil-kategorija tal-Pagi u Salarji, parzjalment għall-emolumenti tal-impjegati skont il-*Capacity Building* li kien meħtieġ matul is-sena.
22 Libreriji	1,466,000	1,468,000	2,000	-	
23 Sigurta' Soċjali	201,376,000	201,809,000	433,000	-	Fondi approvati kienu ttrasferiti fil-kategorija tal-Pagi u Salarji. In-nefqa taħt *Contractual Services* mistennija tkun akbar mill-istima oriġinali.
24 Benefiċċji tas-Sigurta Soċjali	733,770,000	732,770,000	-	1,000,000	Mhux mistenni li jintużaw il-fondi approvati kollha fil-ħlas ta' pensjonijiet tal-invalidita'.
25 *Standards* fil-Ħarsien Soċjali	896,000	996,000	100,000	-	Fondi approvati kienu ttrasferiti fil-kategorija tal-Pagi u Salarji.

STATEMENT B

NEFQA RIKORRENTI 2011: ESTIMU RIVEDUT IMQABBEL MAL-ESTIMU APPROVAT

	VOT	ESTIMU APPROVAT €	ESTIMU RIVEDUT €	BIDLA + €	BIDLA - €	RIMARKI
26	Ministeru tal-Finanzi, l-Ekonomija u Investiment	119,513,000	116,065,000	-	3,448,000	Nefqa anqas minn dik prevista fil-kategorija tal-Programmi u Inizjattivi (primarjament taħt *EU Own Resources*, *European Investment Bank* u għall-ħlas ta' pensjonijiet lill-ex-ħaddiema tat-Tarznari) mistennija tikkumpensa żieda fin-nefqa taħt il-kategorija tal-Operat u Manutenzjoni u Programmi u Inizjattivi oħra (primarjament għad-Dawl tat-Toroq u Servizzi oħra u imgħaxijiet fuq is-self tat-Tarznari)
27	It-Teżor	37,119,000	95,316,000	58,197,000	-	In-nefqa taħt il-kategorija tal-Programmi u Inizjattivi mistennija tkun akbar mill-istima oriġinali minħabba l-ftehim ta' self mal-Air Malta plc, fondi addizzjonali allokati taħt il-ftehim ta' self lir-Repubblika Ellenika u żieda fir-rifużjonijiet ta' dħul. In-nefqa taħt il-kategorija tal-Pagi u Salarji se tkun anqas mill-istima oriġinali.
28	Pensjonijiet	88,835,000	87,510,000	-	1,325,000	In-nefqa għall-pensjonijiet, *allowances* u *gratuities* li jitħallsu taħt l-Ordinanza tal-Pensjonijiet (Kap. 93) se tkun anqas minn dik prevista.
29	Ħlasijiet fuq Self	404,012,000	355,544,000	-	48,468,000	Iż-żieda fin-nefqa għall-ħlas ta' imgħax fuq Stock tal Gvern ta' Malta minħabba *fungible issues* se tkun ikkumpensata minn ħlas inqas ta' interessi fuq Bills tat-Teżor ta' Malta u ħlas lura ta' self anqas minn dak previst.

STATEMENT B

NEFQA RIKORRENTI 2011: ESTIMU RIVEDUT IMQABBEL MAL-ESTIMU APPROVAT

VOT	ESTIMU APPROVAT €	ESTIMU RIVEDUT €	BIDLA + €	BIDLA - €	RIMARKI
30 Taxxi Interni	7,134,000	7,297,000	163,000	-	In-nefqa taħt *Professional Services* mistennija tkun akbar mill-istima oriġinali.
31 Dwana	11,504,000	10,958,000	-	546,000	Mhux mistenni li jintużaw il-fondi kollha vvutati fil-kategorija tal-Pagi u Salarji.
32 VAT	5,412,000	6,114,000	702,000	-	Spiża akbar minn dik prevista taħt il-kategorija tal-Pagi u Salarji u tal-Programmi u Inizjattivi, primarjament minħabba rifużjonijiet taħt il-liġijiet tal-VAT/CET.
33 Kuntratti	1,113,000	1,158,000	45,000	-	
34 Politika Ekonomika	1,134,000	1,082,000	-	52,000	
35 Taqsima Propjeta' tal-Gvern	4,699,000	4,749,000	50,000	-	
36 Kummerċ	1,958,000	1,882,000	-	76,000	
37 Ministeru tal-Ġustizzja u l-Intern	19,582,000	19,111,000	-	471,000	Żieda fin-nefqa taħt il-kategorija tal-Programmi u Inizjattivi se tkun ikkumpensata minn infiq anqas mill-Uffiċċju tal-Avukat Ġenerali.
38 Servizz Ġudizzjarju	10,334,000	10,467,000	133,000		Mistennija spiża akbar mill-istima oriġinali primarjament taħt il-kategorija tal-Programmi u Inizjattivi.

STATEMENT B

NEFQA RIKORRENTI 2011: ESTIMU RIVEDUT IMQABBEL MAL-ESTIMU APPROVAT

VOT	ESTIMU APPROVAT €	ESTIMU RIVEDUT €	BIDLA + €	BIDLA - €	RIMARKI
39 Pulizija	47,960,000	47,760,000	-	200,000	Mhux mistenni li jintużaw il-fondi kollha vvutati fil-kategorija tal-Pagi u Salarji.
40 Servizzi Korrettivi	8,903,000	8,982,000	79,000	-	
41 Protezzjoni Ċivili	4,051,000	4,091,000	40,000	-	
42 Ministeru għas-Saħħa, l-Anzjani u Kura fil-Komunita'	302,147,000	306,759,000	4,612,000	-	Fondi approvati kienu ttrasferiti fil-kategorija tal-Pagi u Salarji, parzjalment għall-emolumenti tal-impjegati skont il-*Capacity Building* li kien meħtieġ matul is-sena. L-ispiża taħt il-kategorija tal-Programmi u Inizjattivi (primarjament għad-Djar tal-Anzjani) u l-kontribuzzjoni lill-isptar Mount Carmel mistennija jkunu akbar mill-istima oriġinali.
43 Anzjani u Kura fil-Komunita'	44,969,000	47,469,000	2,500,000	-	Fondi approvati kienu ttrasferiti fil-kategorija tal-Pagi u Salarji. Hi mistennija żieda fin-nefqa taħt *Utilities*.
NEFQA RIKORRENTI TOTALI U ĦLASIJIET FUQ SELF	**2,766,738,000**	**2,816,496,000**	**49,758,000**		

STATEMENT C

NEFQA KAPITALI 2011: ESTIMU RIVEDUT IMQABBEL MAL-ESTIMU APPROVAT

	VOT	ESTIMU APPROVAT €	ESTIMU RIVEDUT €	BIDLA + €	BIDLA - €	RIMARKI
I	Uffiċċju tal-Prim Ministru	35,224,000	14,996,000	-	20,228,000	Mistennija nefqa anqas mill-istima oriġinali taħt il-Programmi tal-Fondi Strutturali 2007 - 2013, iċ-Ċentru Interattiv tax-Xjenza u r-restawr tal-Forti Sant'Anġlu. Il-Fondi vvutati għax-xiri ta' *helicopters* mill-Forzi Armati ta' Malta mhux se jintużaw din is-sena.
II	Ministeru tal-Affarijiet Barranin	1,420,000	1,170,000	-	250,000	L-ispiża taħt *ICT* u xogħlijiet ta' kostruzzjoni u restawr se tkun anqas mill-istima oriġinali.
III	Ministeru għal Għawdex	16,441,000	15,378,000	-	1,063,000	Nefqa mhux prevista f'Inċentivi għall-Investiment u spiża akbar taħt il-Programmi tal-Fondi Strutturali 2007 - 2013 se jkunu ikkumpensati minn spiża anqas għal Eko-Għawdex, li se jkompli fl-2012.
IV	Ministeru għall-Infrastruttura, Trasport u Komunikazzjoni	126,515,000	68,080,000	-	58,435,000	Qed tkun stmata spiża akbar taħt il-proġett tan-*National Identity Management Systems*. Iżda l-ispiża totali taħt dan il-Vot se tkun inqas milli kien previst minħabba nefqa anqas taħt il-Programmi tal-Fond ta' Koeżjoni 2007 - 2013, l-iżvilupp tal-faċilitajiet tal-Awtorita' dwar il-Portijiet Ħielsa, il-Programmi tal-Fondi Strutturali 2007 - 2013, l-*ICT Core Services Agreement*, xogħlijiet fuq toroq relatati ma' fondi mill-Unjoni Ewropea u bini u rranġar ta' toroq.

STATEMENT C

NEFQA KAPITALI 2011: ESTIMU RIVEDUT IMQABBEL MAL-ESTIMU APPROVAT

	VOT	ESTIMU APPROVAT €	ESTIMU RIVEDUT €	BIDLA + €	BIDLA - €	RIMARKI
V	Ministeru għar-Riżorsi u Affarijiet Rurali	83,252,000	55,898,000	-	27,354,000	In-nefqa taħt il-Fond Agrikolu Ewropew għall-Iżvilupp Rurali u l-Programmi tal-Fond ta' Koeżjoni 2004 - 2006 mistennija tkun akbar mill-istima oriġinali. Nefqa anqas taħt il-ProgrammI tal-Fondi Strutturali 2007 - 2013, il-Programmi tal-Fond ta' Koeżjoni 2007 - 2013 u Wasteserv Malta Ltd se tikkumpensa għal din l-ispiża addizzjonali.
VI	Ministru tal-Edukazzjoni, Xogħol u l-Familja	55,567,000	34,534,000	-	21,033,000	Nefqa anqas primarjament taħt il-Programmi tal-Fondi Strutturali 2007 - 2013, il-Fakulta' tal-ICT fl-Universita' ta' Malta u xogħlijiet ta' kostruzzjoni u tagħmir għall-faċilitajiet sportivi mistennija tikkumpensa spiża akbar mill-istima oriġinali għal xogħlijiet ta' kostruzzjoni u tagħmir fl-Universita' ta' Malta u proġetti kapitali tal-Fondazzjoni għall-Iskejjel ta' Għada.
VII	Ministeru tal-Finanzi, l-Ekonomija u Investiment	77,439,000	78,812,000	1,373,000	-	Mistennija żieda fin-nefqa primarjament taħt il-Programmi tal-Fond ta' Koeżjoni 2007 - 2013 u fl-Inċentivi għall-Investiment. Nefqa anqas mill-istima oriġinali, primarjament taħt l-*ICT Corporate Projects* u l-Kontribuzzjoni lill-Fond tal-Ħelsien tat-Teżorerija ta' Malta, mistennija tikkumpensa parzjalment din iż-żieda fin-nefqa.

STATEMENT C

NEFQA KAPITALI 2011: ESTIMU RIVEDUT IMQABBEL MAL-ESTIMU APPROVAT

	VOT	ESTIMU APPROVAT €	ESTIMU RIVEDUT €	BIDLA + €	BIDLA - €	RIMARKI
VIII	Ministeru għall-Ġustizzja u l-Intern	19,053,000	21,737,000	2,684,000	-	Qed tkun stmata spiża akbar primarjament taħt l-*External Borders Fund* u tagħmir għar-Riċerka u Żvilupp. Din iż-żieda fin-nefqa mistennija tkun ikkumpensata parzjalment minn nefqa anqas mill-istima oriġinali primarjament taħt ICT u għal xogħlijiet fl-Uffiċċju tal-Avukat Ġenerali.
IX	Ministerutas-Saħħa, l-Anzjani u Kura fil-Komunita	31,213,000	18,500,000	-	12,713,000	Mistennija nefqa anqas primarjament taħt il-Programmi tal-Fondi Strutturali 2007 - 2013 u l-proġett taċ-Ċentru Nazzjoni tat-Trasfużjoni tad-Demm. Dan it-tnaqqis fin-nefqa se jikkumpensa spiża akbar minn dik prevista għat-titjib tal-faċilitajiet fl-Isptar Sir Paul Boffa.
	TOTAL NEFQA KAPITALI	**446,124,000**	**309,105,000**		**137,019,000**	